

Saaremaa Toetava Hariduse Keskuse ÕPPEKAVA

SISUKORD

1.	ÜLDOSA	3
1.1.	Põhihariduse alusväärtused.....	3
1.2.	Põhikooli sihiseade	3
1.3.	Õppekeskkond	4
1.4.	Kooli õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid.....	5
1.5.	Kooli õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted.....	6
1.6.	Taotletavad üldpädevused.....	8
1.7.	Läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted	16
1.8.	Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus	17
1.9.	Tugimeetmed ja -tegevused	22
1.10.	Individuaalse õppekava koostamise juhised.....	26
1.11.	Individuaalse kava (IK) koostamise juhised.....	27
1.12.	III kooliastme loovtöö temaatika valiku, juhendamise, töö koostamise ja hindamise kord ...	28
1.13.	Ülekooliliste ja koolidevaheliste projektide kavandamise põhimõtted.....	32
1.14.	Õpilaste hindamise kord.....	33
1.15.	Õpilase täiendavale õppetööle ja klassikursuse kordama jätmise ning järgmisse klassi üleviimine.....	38
1.16.	Lõpueksamite sooritamine ja põhikooli lõpetamine.....	40
1.17.	Õpilaste arenguestlused.....	40
1.18.	Klassijuhataja töö	41
1.19.	Karjääriteenuse korraldus.....	41
1.20.	Distantsõppe korraldus.....	41
1.21.	Õppekava uuendamise ja täiendamise kord.....	42

1. ÜLDOSA

Õppekava koostamisel on lähtutud põhikooli riiklikust õppekavast, lihtsustatud riikliku õppekava lihtsustatud õppe, toimetulekuõppe ja hooldusõppe õppekavadest, kollektiivi kokkuleppes kooli õppesuundade ja eripära kohta, arvestades piirkondlikke vajadusi, lastevanemate ja õpilaste soove ning vaimseid ja materiaalseid ressursse.

Saaremaa Toetava Hariduse Keskuse eripäraks on kooli kaks tegutsemiskohta.

1.1. Põhihariduse alusväärtused

- Põhihariduses toetatakse võrdsel määral õpilase vaimset, füüsilist, kõlbelist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Põhikool loob tingimused õpilaste erisuguste võimete tasakaalustatud arenguks ja eneseteostuseks ning teaduspõhise maailmapildi kujunemiseks.
- Põhikool kujundab väärtushoiakuid ja -hinnanguid, mis on isikliku õnneliku elu ja ühiskonna eduka koostoimimise aluseks.
- Riiklikus õppekavas oluliseks peetud väärtused tulenevad Eesti Vabariigi põhiseaduses, ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis, lapse õiguste konventsioonis ning Euroopa Liidu alusdokumentides nimetatud eetilistest põhimõtetest. Alusväärtustena tähtsustatakse üldinimlikke väärtusi (ausus, hoolivus, aukartus elu vastu, õiglus, inimväärikus, lugupidamine enda ja teiste vastu) ja ühiskondlikke väärtusi (vabadus, demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, patriotism, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, keskkonna jätkusuutlikkus, õiguspõhisus, solidaarsus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus).
- Uue põlvkonna sotsialiseerumine rajaneb Eesti kultuuri traditsioonide, Euroopa ühiseväärtuste ning maailma kultuuri ja teaduse põhisaavutuste omaks võtul. Tugeva põhiharidusega inimesed suudavad ühiskonnaga integreeruda ning aitavad kaasa Eesti ühiskonna jätkusuutlikule sotsiaalsele, kultuurilisele, majanduslikule ja ökoloogilisele arengule.

1.2. Põhikooli sihiseade

- Põhikoolil on nii hariv kui ka kasvatav ülesanne. Kool aitab kaasa õpilaste kasvamisele loovateks, mitmekülgeteks isiksusteks, kes suudavad ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides: perekonnas, tööl ja avalikus elus.
- Põhikoolis on õpetuse ja kasvatus põhitaotlus tagada õpilase eakohane tunnetuslik, kõlbeline, füüsiline ja sotsiaalne areng ning tervikliku maailmapildi kujunemine.
- Põhikooli ülesanne on luua õpilasele eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ja arendav õppekeskkond, mis toetab tema õpihimu ja õpioskuste, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemisvõime, teadmiste ja tahteliste omaduste arengut, loovat eneseväljendust ning sotsiaalse ja kultuurilise identiteedi kujunemist.
- Põhikool toetab põhiliste väärtushoiakute kujunemist. Õpilane mõistab oma tegude aluseks olevaid väärtushinnanguid ja tunneb vastutust tegude tagajärgede eest. Põhikoolis luuakse alus enese määratlemisele eneseteadliku isiksusena, perekonna, rahvuse ja ühiskonna liikmena, kes suhtub sallivalt ja avatult maailma ja inimeste mitmekesisusse.
- Põhikool aitab õpilasel jõuda selgusele oma huvides, kalduvustes ja võimetes ning tagab valmisoleku õpingute jätkamiseks järgneval haridustasemel ja elukestvaks õppeks. Põhikooli lõpetanud noorukil on arusaam oma tulevastest rollidest perekonnas, tööelus, ühiskonnas ja riigis.

- Teadmiste, väärtushinnangute ja praktiliste oskuste omandamine ja arendamine toimub kogu kooli õppe- ja kasvatusprotsessi, kodu ja kooli koostöö ning õpilase vahetu elukeskkonna ühistoime tulemusena.
- Eesti kool seisab eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise ja arengu eest, seepärast pööratakse põhikooli õpetuses ning kasvatuses erilist tähelepanu eesti keele õppele.

1.3. Õppekeskkond

Õppekeskkonnana mõistetakse õpilasi ümbritseva vaimse, sotsiaalse ja füüsilise keskkonna kooslust, milles õpilased arenevad ja õpivad. Õppekeskkond toetab õpilase arenemist iseseisvaks ja aktiivseks õppijaks, kannab põhihariduse alusväärtusi ja oma kooli vaimsust ning säilitab ja arendab edasi paikkonna ja koolipere traditsioone.

- Põhikool korraldab õppe, mis kaitseb ning edendab õpilaste vaimset ja füüsilist tervist. Õppekoormus vastab õpilase jõuvarudele.
- Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisel:
  1. osaleb kogu koolipere;
  2. luuakse vastastikusel lugupidamisel ja üksteise seisukohtade arvestamisel põhinevad ning kokkuleppeid austavad suhted õpilaste, vanemate, õpetajate, kooli juhtkonna ning teiste õpetuse ja kasvatuses seotud osaliste vahel;
  3. koheldakse kõiki õpilasi eelarvamusteta, õiglaselt ja võrdõiguslikult, austades nende eneseväärikust ning isikupära;
  4. jagatakse asjakohaselt ja selgelt otsustusõigus ja vastutus;
  5. märgatakse ja tunnustatakse kõigi õpilaste pingutusi ja õpiedu; hoidutakse õpilaste sildistamisest ja nende eneseusu vähendamisest;
  6. välditakse õpilastevahelist vägivalda ja kiusamist;
  7. ollakse avatud vabale arvamusevahetusele, sealhulgas kriitikale;
  8. luuakse õpilastele võimalusi näidata initsiatiivi, osaleda otsustamises ning tegutseda nii üksi kui ka koos kaaslastega;
  9. luuakse õhkkond, mida iseloomustab abivalmidus ning üksteise toetamine õpi- ja eluraskuste puhul;
  10. luuakse õhkkond, mis rajaneb inimeste usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel;
  11. korraldatakse koolielu inimõigusi ja demokraatiat austava ühiskonna mudelina, mida iseloomustavad kooliperes jagatud ja püsivad alusväärtused ning heade ideede ja positiivsete uuenduste toetamine;
  12. korraldatakse koolielu lähtudes rahvusliku, rassilise ja soolise võrdõiguslikkuse põhimõtetest.
- Füüsilist keskkonda kujundades jälgib põhikool, et:
  1. kasutatavate rajatiste ja ruumide sisustus ning kujundus on õppe seisukohast otstarbekas;
  2. õppes on võimalused kasutada internetiühendusega arvutit ja esitlustehnikat ning õpilastel on võimalus kasutada kooliraamatukogu;
  3. kasutatavate rajatiste ja ruumide sisustus on turvaline ning vastab tervisekaitse- ja ohutusnõuetele;
  4. ruumid, sisseseade ja õppevara on esteetilise väljanägemisega;
  5. kasutatakse eakohast ning individuaalsele eripärale kohandatavat õppevara, sealhulgas nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid

õppematerjale ja -vahendeid;

6. on olemas kehalise tegevuse ning tervislike eluviiside edendamise võimalused nii koolitundides kui ka tunniväliselt.

- Õpet võib korraldada ka väljaspool kooli ruume (sealhulgas kooliõues, looduses, muuseumides, arhiivides, keskkonnahariduskeskustes, ettevõtetes ja asutustes) ning virtuaalses õppekeskkonnas.

1.4. Kooli õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Kool on innovaatiline, edasiviivatele haridusuuendustele avatud ning pidevas arengus olev kool-oskusteabekeskus, kus õpilastele pakutakse vajaduspõhiseid tugiteenuseid tagamaks parimad võimalused põhihariduse omandamiseks ja isiksuse mitmekülgeks arenguks.

Kooli ülesandeks on õpilastele arendava ja motiveeriva õppe-kasvatustegevuse ning turvalise ja innovaatilise õppekeskkonna kindlustamine, mis tagab hilisemas elus iga õpilase individuaalsetest võimetest lähtuva maksimaalse iseseisva toimetuleku.

Kooli ülesandeks on nõustada valla teisi haridusasutusi lapse toetamiseks rakendatavate erinevate keskkonna- ja õppekorralduslike tugimeetmete osas.

Saaremaa Toetava Hariduse Keskuse õppe- ja kasvatustegevuse põhieesmärk on korrigeerida õpilaste arengut ja aidata kujuneda isiksusel, kes tuleb iseendaga ja ümbritsevaga võimalikult iseseisvalt toime, teeb võimetekohast tööd, suudab määratleda end rahva liikmena ja kodanikuna.

Korrigeeriva õpetamise eesmärk on vähendada mahajäämust arengus, kujundades psühholoogilisi kompensatsioonimehhanisme, et soodustada :

- õpilase kognitiivset ja motoorset arengut,
- tunde ja tahtevala kujunemist,
- sotsialiseerumist ja adapteerumist.

Õppekava eesmärgid, mis tulenevad *põhikooli riiklikust õppekavast, põhikooli lihtsustatud riiklikust õppekavast, toimetulekuõppe- ja hooldusõppe õppekavadest* on – kujundada isiksust, kes:

- teadvustab ennast ja kaasinimesi ning nende erinevusi, oma ja teiste rahvaste kultuurilisi erinevusi;
- peab lugu iseendast, kodust ja perekonnast, suudab luua ja majandada oma perekonda;
- armastab kodumaad;
- tunneb ja järgib jõukohaselt õigusnorme ja demokraatia põhimõtteid;
- tunneb ja järgib üldinimlikke kõlbelisi arusaamu;
- tunneb terveid eluviise ning püüab neid järgida;
- teab loodushoiu peamisi seisukohti ja püüab tegutseda keskkonda säästes;
- oskab oma igapäevast tegevust eesmärgistada, kavandada ja hinnata;
- suudab tuttavates situatsioonides valida, otsustada ja vastutust kanda;
- oskab ja tahab teha jõukohast tööd, on valmis koostööks;
- suudab osaleda võimetele vastavas täiendõppes;
- orienteerub lihtsas teabes;

- valdab järgmisi elementaarseid oskusi: vaatlemine, kuulamine ja kõne mõistmine; kõnelemine; lugemine, kirjutamine, arvutamine;
- omab kujutlust maailmast kui tervikust

Kujundada isiksus, kes vastavalt võimetele õppe- ja kasvatusprotsessi käigus õpivad:

- kasutama olemasolevaid teadmisi ja oskusi varieeruvates tingimustes;
- küsima ja uusi oskusi omandama;
- tegutsema;
- kasutama oma kaemuslik-kujundilist intellekti, reguleerima emotsioone lähtuvalt oma intellektiarendusest;
- konstrueerima eeskujuga näidise alusel;
- võrdlema oma tegevuse tulemust etaloniga;
- õppima koostegEVuses või juhendatult koos teistega, õppima jälgima kaaslaste ja oma tegevust ning hindama resultaati;
- lahendama praktilisi probleeme ja tegema valikuid.

Hooldusõppe kasvatustegevuse eesmärk on süvapuudega lapsel olemasolevate funktsioonide ja oskuste säilitamine/edasiarendamine ja keerulisemate toimingute sooritamise juhendaja abiga, tagamaks võimalikult vähesel määral abiga eneseteenindamisoskuse, mis on positiivse eluhoiaku kujunemise aluseks.

Õppe- ja arendusprotsessi käigus õpivad õpilased oma võimete ulatuses:

- tunnetama (ära tundma) ümbritsevat keskkonda ja tuttavas olukorras harjumuspäraselt käituma;
- tajuma oma keha, mille kaudu areneb MINA-pilt;
- mõistma elurütmi, s.t orienteeruma igapäevatoimingutes ja käituma vastavalt olukorrale
- suhtlema ümbrusega neile arusaadavas kommunikatsioonis;
- oma vajaduste ja soovide väljendamise oskusi;
- lihtsaid oskusi või osaoskuste ahelaid tuttavas situatsioonis ja keskkonnas pideva korduva tegutsemise ja harjutamise tulemusel;
- sooritama omandatud toiminguid koostegEVuses täiskasvanuga, positiivselt suhtuma abistaja tegevusse (suunamine, füüsiline abi);
- tegutsema koos juhendajaga, osalema toimingute sooritamisel vastavalt oma sensomotoorsele arengule;
- sooritama praktilisi valikuid vähevarieeruvates olukordades.

1.5. Kooli õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppekava põhimõtted, mis tulenevad kooli arengukavast, on:

- Kooli õppekava tagab kõikide õpilaste võimetekohase õppe, toetab nende eripäraselt tulenevaid arengu vajadusi ning sujuvat üleminekut gümnaasiumiõppele, ametiõppele või ellu.
- Õppeprotsess tagab paindliku, jõukohase ja õpihuvi tekitava õppekasvatustegevuse.
- Õppekavaväline tegevus toetab kooli põhiväärtuste ja hoiakute ning õppekavas kirjeldatud pädevuste kujunemist.

Lähtudes õppekava põhimõtetest ja arengukavast tuleb õppe- ja kasvatusesmärkide saavutamiseks:

- Tagada ainetundide lõimumine teiste ainetega, läbivate teemadega ja praktiliste tegevustega.
- Rakendada hindamise süsteem, mis toetab õpimotivatsiooni adekvaatset tagasisidet ja enesehinnangu kujunemist.
- Tagada paindlik päevakava, mis tagab sobival ajal tugiteenuste ja huvitegevuse läbiviimise õpilase eripärast tulenevalt.
- Tagada valikainetes praktiliste ja kutseõppe eeluskuste omandamine.
- Jõukohase õppe läbiviimiseks valmistada mitmekesiseid ja sobivaid õppevahendeid, kasutada vahelduvaid tegevusi ja erinevaid õppemeetodeid ja -vorme.
- Korraldada eelkutseskuste omandamine võimalikes praktikabaasides.
- Pikapäevarühma tegevused tagavad päeva jooksul omandatu kinnistamise.
- Õpilaskodu tegevused toetavad ja tagavad õpilaste igapäevaoskuste arengut.
- Huvitegevus toetab ainealaste ja sotsiaalsete oskuste omandamist
- Tagada kõigile kõneravi vajavatele lastele vähemalt 1-2 korda nädalas logopeedi teenus.

Kooli õppe- ja kasvatustöö korralduses keskendutakse igale õpilasele, arvestades tema võimeid, individuaalseid, vanuselisi ja soolisi iseärasusi. Tähelepanu suunata tolerantsele teistsuguse ja erinevuse suhtes, kaaslaste erivajaduse mõistmisele.

Lähtekohtadeks on:

- Kõigi õpilaste arengu korrigeerimine. Õppetöö kavandamisel arvestatakse nii klassi tervikuna kui ka iga õpilast individuaalselt. Korrigeerimist vajad õpilase kõik psüühika- ja isiksuse omadused ning tegevusvaldkonnad: tunnetustegevus, kõne ja suhtlemine, tunde- ja tahtevald, psühhomotoorika, hinnangud, hoiakud, jne.
- Õpetamise ja kasvatamise praktiline suunitus. Õppekava sisu on valdavalt suunatud praktiliste oskuste ja teadmiste, väärtushinnangute ja igapäevases elus toimimisviiside omandamisele – seda praktilise õppeviisi kaudu. Praktilist suunitlust jälgivad ka valikained ja õpilaskodu tegevus. Õpilaste aktiveerimisel ja õpitegevuse kujundamisel on keskne koht sotsiaalsete kogemuste omandamisel, eeldades õpilase psüühilisele arengule vastavate tegevuste valikut, jõukohast õpitegevust, konkreetset ja arusaadavat eesmärgiseadet, õpilaste tegevuse pidevat stimuleerimist ja edusammudele hinnangu andmist;
- Õppekava avatus. Arvestatakse erinevate tasandite osalust.
- Koostöö:
  - õpilane ja õpetaja
  - lapsevanematega
  - tavakooliga
  - erinevate institutsioonidega (kutsekoolid, tulevased tööandjad, õppenõustamiskeskus jne)
- Üldised arengueesmärgid konkretiseeritakse õpilaste individuaalsetes õppekavades, mille koostamisel arvestatakse ka isiklike rehabilitatsiooniplaane.
- Õpetamine ja kasvatamine toimub jõukohase praktilise tegevuse protsessis, millega kaasneb õpilastele mõistetav verbaalne teave. Eesmärk on, et õpilased omandaksid jõukohased praktilised oskused ja selleks vajalikud teadmised igapäevastes korduvates situatsioonides toimetulekuks.
- Õppimine toimub võimalikult reaalses keskkonnas. Õpilased võtavad võimetekohaselt osa oma tegevuse kavandamisest ja tulemuse hindamisest. Õpilase tähelepanu tuleb lõpptulemuse saavutamiseks suunata iga osatoimingu tähtsusele.

- Oluline on õpetaja ja õpilase positiivne ühistegevus, õpilase tegevus potentsiaalses arenguvallas, abi täpne reguleerimine. Õpioskuste kujundamist soodustavad kõigi pedagoogide ja lastevanemate ühised nõudmised ja samalaadne abi.
- Praktilise tegevuse baasil areneb suhtlemine ja kogemustele (mälu-kujutlustele) toetuv vaimne tegevus, kujunevad tunnetustegevuse elementaarsed oskused.
- Humanistliku abistamise põhimõte. Tähelepanu suunatakse iga lapse individuaalse eripära arvestamisele, sallivusele, teistele ja endale ohtlikust käitumisest hoidumisele.
- Terviklikkus ja komplekssus. Valdavaks õppemeetodiks on tervikõppemeetod. Õppetööd planeerides tuleb arvestada, et haaratud oleksid kõik lapse arengu valdkonnad: sotsiaalsed oskused, kommunikatsioon, motoorika, eneseteenindamine, kognitiivsed oskused
- Meeskonnatöö ja eripedagoogiline pädevus. Kuna kasvatus, õpetus ja rehabilitatsioon moodustavad ühtse terviku, siis on oluline, et nii õpetuse planeerimisel kui ka teostamisel osalevad kõik lapsega tegelevad isikud: õpetajad, kasvatajad, õpetaja abid, erinevad spetsialistid ja lapsevanemad. Vajadusel tehakse tihedat koostööd ka sotsiaal- ja tervishoiutöötajatega. Õppe-kasvatustegevus toimub kaasaegsele eripedagoogilis-psühholoogilistele teadmistele tuginedes. Kooli siseselt otsustatakse erinevate pedagoogiliste süsteemide või nende elementide kasutamine.
- Õppekava avatus. Õppekava on avatud muutustele ühiskonnas ja arvestab neid.

1.6. Taotletavad üldpädevused

PÕHIKOOLI RIIKLIK ÕPPEKAVA

Esimese kooliastme lõpus õpilane:

- 1) peab lugu oma perekonnast, klassist ja koolist; on viisakas, täidab lubadusi; teab, et kedagi ei tohi naeruvääristada, kiusata ega narrida; oskab kaaslast kuulata, teda tunnustada;
- 2) tahab õppida, tunneb rõõmu teadasaamisest ja oskamisest, oskab õppida üksi ning koos teistega, paaris ja rühmas, oskab jaotada aega õppimise, harrastustegevuse, koduste kohustuste ning puhkamise vahel;
- 3) teab oma rahvuslikku kuuluvust ning suhtub oma rahvusesse lugupidavalt;
- 4) oskab end häälestada ülesandega toimetulemisele ning oma tegevusi ülesannet täites mõtestada; oskab koostada päevakava ja seda järgida;
- 5) suudab tekstidest leida ja mõista seal sisalduvat teavet (sealhulgas andmeid, termineid, tegelasi, tegevusi, sündmusi ning nende aega ja kohta) ning seda suuliselt ja kirjalikult esitada;
- 6) mõistab ja kasutab õpitavas võõrkeeles igapäevaseid äraõpitatud väljendeid ja lihtsamaid fraase;
- 7) arvutab ning oskab kasutada mõõtmiseks sobivaid abivahendeid ja mõõtühikuid erinevates eluvaldkondades eakohaseid ülesandeid lahendades;
- 8) käitub loodust hoidvalt;
- 9) oskab sihipäraselt vaadelda, erinevusi ja sarnasusi märgata ning kirjeldada; oskab esemeid ja nähtusi võrrelda, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitada ning lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti lugeda;
- 10) oskab kasutada lihtsamaid arvutiprogramme ning kodus ja koolis kasutatavaid tehnilisi seadmeid;
- 11) austab oma kodupaika, kodumaad ja Eesti riiki, tunneb selle sümboleid ning täidab nendega seostuvaid käitumisreegleid;

- 12) oskab ilu märgata ja hinnata; hindab loovust ning tunneb rõõmu liikumisest, loovast eneseväljendusest ja tegevusest;
- 13) hoiab puhtust ja korda, hoolitseb oma välimuse ja tervise eest ning tahab olla terve;
- 14) oskab ohtlikke olukordi vältida ja ohuolukorras abi kutsuda, oskab ohutult liigelda;
- 15) teab, kelle poole erinevate probleemidega pöörduda.

Teise kooliastme lõpus õpilane:

- 1) hindab harmoonilisi inimsuhteid, mõistab oma rolli pereliikmena, sõbrana, kaaslasena ja õpilasena; peab kinni kokkulepetest, on usaldusväärne ning vastutab oma tegude eest;
- 2) oskab keskenduda õppeülesannete täitmisele, oskab suunamise abil kasutada eakohaseid õpivõtteid (sealhulgas paaris- ja rühmatöövõtteid) olenevalt õppeülesande iseärasustest;
- 3) väärtustab oma rahvust ja kultuuri teiste rahvuste ning kultuuride seas, suhtub inimestesse eelarvamusteta, tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi ning mõistab kompromisside vajalikkust;
- 4) oskab oma tegevust kavandada ja hinnata ning tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi valida ja rakendada, oma eksimusi näha ja tunnustada ning oma tegevust korrigeerida;
- 5) oskab oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, teab oma tugevaid ja nõrku külgi ning püüab selgusele jõuda oma huvides;
- 6) oskab mõtestatult kuulata ja lugeda eakohaseid tekste, luua eakohasel tasemel keeleliselt korrektseid ning suhtlussituatsioonile vastavaid suulisi ja kirjalikke tekste ning mõista suulist kõnet;
- 7) tuleb vähemalt ühes võõrkeeles toime igapäevastes suhtlusolukordades, mis nõuavad otsest ja lihtsat infovahetust tuttavatel rutiinsetel teemadel;
- 8) on kindlalt omandanud arvutus- ja mõõtmisoskuse ning tunneb ja oskab juhendamise abil kasutada loogikareegleid ülesannete lahendamisel erinevates eluvaldkondades;
- 9) väärtustab säästvaid eluviisi, oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi ja hankida loodusteaduslikku teavet, oskab looduses käituda, huvitub loodusest ja looduse uurimisest;
- 10) oskab kasutada arvutit ja interneti suhtlusvahendina ning oskab arvutiga vormistada tekste;
- 11) oskab leida vastuseid oma küsimustele, hankida erinevatest allikatest vajalikku teavet, seda tõlgendada, kasutada ja edastada; oskab teha vahet faktil ja arvamusel;
- 12) tunnetab end oma riigi kodanikuna ning järgib ühiselu norme;
- 13) väärtustab kunstiloomingut ning suudab end kunstivahendite abil väljendada;
- 14) väärtustab tervislikke eluviise, on teadlik tervist kahjustavatest teguritest ja sõltuvusainete ohtlikkusest;
- 15) on leidnud endale sobiva harrastuse ning omab üldist ettekujutust töömaailmast.

Kolmanda kooliastme lõpus õpilane:

- 1) tunneb üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires;
- 2) tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri ning aitab kaasa eesti keele ja kultuuri säilimisele ja arengule. Omab ettekujutust ja teadmisi maailma eri rahvaste kultuuridest, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamustevabalt ja lugupidavalt;
- 3) on teadmishimuline, oskab õppida ja leida edasiõppimisvõimalusi, kasutades vajaduse korral asjakohast nõu;
- 4) on ettevõtlik, usub iseendasse, kujundab oma ideaale, seab endale eesmärged ja tegutseb nende nimel, juhib ja korrigeerib oma käitumist ning võtab endale vastutuse oma tegude eest;
- 5) suudab end olukorda ja suhtluspartnereid arvestades kõnes ja kirjas selgelt ja asjakohaselt väljendada, mõista ja tõlgendada erinevaid tekste, tunneb ja järgib õigekirjareegleid;
- 6) valdab vähemalt üht võõrkeelt tasemel, mis võimaldab igapäevastes olukordades suhelda

kirjalikult ja suuliselt ning lugeda ja mõista eakohaseid võõrkeelseid tekste;

7) suudab lahendada igapäevaelu erinevates valdkondades tekkivaid küsimusi, mis nõuavad matemaatiliste mõttemetodite (loogika ja ruumilise mõtlemise) ning esitusviiside (valemite, mudelite, skeemide, graafikute) kasutamist;

8) mõistab inimese ja keskkonna seoseid, suhtub vastutustundlikult elukeskkonda ning elab ja tegutseb loodust ja keskkonda säästes;

9) oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi, nende üle arutleda, esitada teaduslikke seisukohti ja teha tõendusmaterjali põhjal järeldusi;

10) suudab tehnikamaailmas toime tulla ning tehnikat eesmärgipäraselt ja võimalikult riskita kasutada;

11) on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi demokraatlikust arengust;

12) suudab väljendada ennast loominguliselt, peab lugu kunstist ja kultuuripärandist;

13) väärtustab ja järgib tervislikku eluviisi ning on füüsiliselt aktiivne;

14) mõtleb süsteemselt, loovalt ja kriitiliselt, on avatud enesearendamisele.

PÕHIKOOLI LIHTSUSTATUD RIIKLIK ÕPPEKAVA LIHTSUSTATUD ÕPE

2. klassi lõpuks õpilane:

1) tunneb end oma pere liikmena, oma klassi ja kooli õpilasena;

2) eristab oma-võõrast-ühist;

3) hoiab korras oma koolitarbed ja välimuse, hoiab puhtust;

4) märkab ilu;

5) kuulab ja vastab küsimustele;

6) kontakteerub ühistegevuses teiste inimestega, palub abi ja osutab ise abi kaaslastele;

7) osaleb klassi ühistegevuses (sh õpitud süžee mängudes);

8) käitub tuttavas situatsioonis viisakalt;

9) hindab käitumisakte *õige/vale-*, *meeldib/ei meeldi-* tasandil;

10) oskab looduses käituda õpitu ulatuses ning hinnata oma ja teiste käitumist looduses *õige/valepõhimõttel*;

11) täidab ülesanded koostevuses, eeskuju, näidise ja omandatud oskuste piirides suulise korralduse järgi;

12) selgitab mõisteid *ööpäev* ja *aastaajad*;

13) leiab paberilehelt ja raamatu leheküljelt vajaliku teabe (suunamisel);

14) vaatleb esemeid ja märkab nende erinevusi;

15) eristab objekte ja nende kujutisi kuju, suuruse ja värvuse järgi; tajub ruumisuhteid esemete ja kujutiste ning nende osade vahel;

16) võrdleb ja rühmitab esemeid ja kujutisi erinevate tajutavate tunnuste alusel;

17) viib kokku eseme või kujutluse ja keelelise väljendi, tunneb tuttavaid esemeid kirjelduse järgi;

18) väljendab ennast 3–4-sõnaliste lihtlausetega;

19) kujutab ette ja modelleerib lühitekstis kirjeldatud situatsiooni;

20) loeb jõukohast õpitud teksti lühikeste sõnade ja/või kõnetaktide kaupa;

21) arvutab 20 piires

5. klassi lõpuks õpilane:

1) osaleb jõukohaselt ühistegevuses, abistab kaaslasi;

2) alustab ja jätkab dialoogi;

3) käitub koolis ja avalikes kohtades viisakalt, tunneb ja järgib lihtsamaid kombeid;

- 4) arvestab teadaolevaid motiive ja tingimusi käitumisaktide hindamisel, väljendab käitumisaktis ilmnenu iseloomuomadusi;
- 5) kirjeldab oma käitumist konfliktsituatsioonis;
- 6) hoidub kaaslast kahjustavast käitumisest;
- 7) väljendab ennast arusaadavalt (sh lühitekstide abil);
- 8) mõistab omandisuhteid OMA – VÕÕRAS – ÜHINE-tasandil ja käitub vastavalt;
- 9) eristab fantaasiat ja reaalsust;
- 10) hoiab puhtust ja korda kodus ning koolis, hoidub loodust kahjustavast käitumisest;
- 11) täidab ülesandeid eeskju, näidise ja õpitud oskuse piirides verbaalse korralduse (sh kirjaliku instruksiooni) järgi;
- 12) õpib üksi, klassis ning kodus, osaleb ühistöös;
- 13) kasutab tuttavaid abivahendeid õpiülesannete täitmisel (sh lihtsaid skeeme ja sümboleid);
- 14) kirjeldab oma tegevust nii tegevuse ajal kui ka tagantjärele;
- 15) kasutab õpitud enesekontrollivõtteid (resultaadi kontroll, operatsiooniline kontroll);
- 16) mõistab ruumi ja aja suhteid, väljendab neid kõnes;
- 17) vaatleb sihipäraselt, võrdleb ning rühmitab objekte ja nähtusi, kui rühmitusalus on antud;
- 18) eristab tuttavates situatsioonides ja oma tegevuses põhjust, tagajärge ja eesmärki;
- 19) loeb jõukohast õppeteksti ladusalt, tõlgendab õpitud teksti oma sõnadega, kujutab kirjeldatud objekte ja situatsioone ette;
- 20) vormistab oma õpiülesanded nõuetekohaselt.

7. klassi lõpuks õpilane:

- 1) lahendab konflikte rahumeelselt;
- 2) selgitab rahulikult oma seisukohta kaaslastele;
- 3) täidab ühistevuses erinevaid ülesandeid, käitub vastavalt rollile;
- 4) käitub viisakalt, tunneb kombeid;
- 5) tegutseb vastavalt päevakavale;
- 6) tunneb tervisliku eluviisi põhitõdesid ja järgib neid;
- 7) hindab objektiivselt kaaslaste käitumist, saab aru iseloomude ja võimete erinevustest;
- 8) kirjeldab oma käitumist, hindab seda ja vajaduse korral korrigeerib;
- 9) mõistab töö vajalikkust;
- 10) kasutab õpioskusi ja tuttavaid abivahendeid;
- 11) oskab märgata oma õpiraskusi, küsib raskuste puhul abi ja kasutab seda;
- 12) täidab õpitud erialal tööülesandeid, kasutab juhendaja abi;
- 13) valdab omandatud õpitoimingute struktuuri: formuleerib ülesande, kavandab tegevuse, täidab ülesande, kontrollib ja hindab tulemust;
- 14) teeb vaatluse põhjal järeldusi;
- 15) kirjeldab oma praktilist ja vaimset tegevust;
- 16) loeb ladusalt, hangib informatsiooni oma teadmistele vastavast tekstist;
- 17) loeb lihtsat plaani, kaarti, tabelit;
- 18) teab inimtegevuse mõju loodusele, hoidub loodust kahjustamast;
- 19) valdab emakeele praktilist grammatikat, st mõistab ja kasutab süntaktilisi konstruktsioone

Põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) suhtleb vastavalt olukorrale, arvestab partneriga;
- 2) esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus ja arvestab teistega;
- 3) järgib ühiselu reegleid kodus, koolis ja väljaspool kooli;
- 4) lahendab lihtsamad eriolukorrad, astub vastu ebasoovitavatele ahvatlustele ning eetilisel või õiguslikult valedele ettepanekutele;
- 5) tunnetab end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna;

- 6) hindab õigesti oma võimeid ning kujutab ette oma toimetulekut elus (sh tööturul);
- 7) teab nimetada oma peamisi õigusi ja kohustusi, oskab seista oma õiguste eest, lahendab konflikte seadusi ning moraalnorme arvestades;
- 8) arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi, peab kinni kokkulepetest (sh perekonnas), tunneb vastutust oma tegude eest;
- 9) loeb, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel;
- 10) eristab vahendeid tarbekeemias ja füüsikas;
- 11) kasutab jõukohaseid teabevahendeid, teeb märkmeid (konspekterib), koostab tarbekirja;
- 12) täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas;
- 13) teab kutseõppe ja täiendusõppe võimalusi;
- 14) mõistab igapäevaelus ilmnevaid inimese ja keskkonna seoseid;
- 15) mõistab ülesannete õige tõlgendamise ning enesekontrolli tähtsust, kasutab omandatud töövõtteid;
- 16) väärtustab praktilist tööd ja on omandanud valmisoleku kutseõppeks.

Lisaõppe pädevused

- 1) Emakeele täiendav õppimine annab täiendavaid teadmisi tarbekirja kirjutamisest (eluks vajaminevate dokumentide täitmine) ja täiendab konspekterimisoskust, mida läheb vaja kutsekoolis;
- 2) Matemaatika tund, kus teostatakse põhiliselt mõõtmisi, lahendatakse tekstülesandeid, mille kaudu omandatakse oskusi maksude maksmiseks ja intresside ning tulumaksu arvestamiseks;
- 3) Arvutiõpetus annab teadmised, kuidas kasutada arvutit igapäevases elus (info otsimine, internetisõnastike kasutamine, elektronkirjade saatmine jne).
- 4) Inimeseõpetus annab kaasa eelteadmised pere loomisest, noore pere toimetulekust ja inimeste vahelistest suhetest;
- 5) Kehaline kasvatus aitab säilitada füüsilist vormi ja tekitab huvi ka edaspidi tegeleda erinevate spordialadega oma tervise huvides;
- 6) Tööõpetus (kodumajandus) aitab õpilasel kujuneda eluga võimalikult iseseisvalt toimetulevaks isiksuseks, kes suudab ja tahab teha võimete kohast tööd.
- 7) Aianduse õppimine kasvatab ilumeelt, annab teadmisi erinevatest aianduse harudest ja õpetab elementaarseid aiatöid. Läbi selle toimub töökasvatus, mis omakorda toetab ettevalmistust iseseisvaks eluks.
- 8) Praktika kujundab õpilases tööharjumusi, õpetab koostööd ja kohusetunnet.
- 9) Kunstiõpetus ja muusikaõpetus aitavad arendada loovust, kasvatavad ilumeelt ning arendavad üldist silmaringi.

Aasta vältel toetatakse õpilase sotsiaalset, intellektuaalset, vaimset, emotsionaalset ja füüsilist arengut.

Õpilastele võimaldatakse saada kogemusi erinevatest töövaldkondadest, mis aitavad kaasa õigete otsuste tegemisele edaspidisel haridustee valikul.

TOIMETULEKUÕPE

2. klassi lõpuks õpilane:

- 1) eristab objekte tajutava tunnuse või funktsiooni järgi;
- 2) tajub objektide vahelisi ruumisuhteid (*all, peal, ees, taga, kõrval*);
- 3) sooritab tegevusakte lihtsate lühikeste verbaalsete või alternatiivsete vahenditega esitatud korralduste alusel koostegevuses ja eeskuju järgi, sooritab omandatud tegevusakte iseseisvalt;
- 4) oskab tuttava mänguasja või didaktilise vahendiga tegutseda vastavalt selle funktsioonile;

- 5) tunneb enamasti ära õpitud märgid või sümbolid objektide, sündmuste ja tegevuste tähistamiseks;
- 6) otsib kontakti täiskasvanute ja kaaslastega;
- 7) väljendab oma põhivajadusi ja soove lihtsate keeleliste või alternatiivsete vahenditega (sõnad, baaslausungid);
- 8) meeldetuletamisel kasutab õpitud käitumismalle tuttavates situatsioonides;
- 9) hindab tuttavaid tegevusakte ÕIGE – VALE põhimõttel;
- 10) oskab tuttavates situatsioonides märgata ohtlikke olukordi ja hoidub neist;
- 11) tunneb ära oma asjad;
- 12) säilitab õppeülesannete täitmise ajal suunatult tähelepanu (kuni 3 min);
- 13) reageerib arusaadavatele korraldustele adekvaatselt, vastab arusaadavatele repliikidele keelelisi või alternatiivseid vahendeid kasutades;
- 14) säilitab töömälus 2–3 objekti järjestuse;
- 15) lahendab abiga tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades arusaadavaid praktilisi ülesandeid nii tuttavates kui ka varieeruvates tingimustes;
- 16) rühmitab objekte ja nende kujutisi tajutavate tunnuste alusel, sh rühmitamise aluseid muutes;
- 17) orienteerub ööpäeva osades;
- 18) orienteerub 2–3 objekti vahelistes ruumisuhetes;
- 19) sooritab liigutusi eeskuju järgi, muutes liigutuste rütmi ja tempot; koordineerib silma ja käe koostööd; jälgib liikuvat objekti.

6. klassi lõpuks õpilane:

- 1) eristab tuttavaid objekte ja sündmusi, eristab olulisi tüüpilisi tunnuseid juhuslikest tunnustest, tunneb ära sama objekti eri taustal ja eri asendis;
- 2) teadvustab objekti asukohta ruumis teiste objektide suhtes;
- 3) varieeruvates tingimustes sooritab tuttavaid ja jõukohaseid tegevusakte iseseisvalt;
- 4) oskab didaktilise vahendi või tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile;
- 5) tunneb ära ja kasutab õpitud märke või sümboleid, sh tähti ja numbreid; suudab luua seost objekt – pilt – keeleüksus;
- 6) oskab astuda kontakti täiskasvanute ja kaaslastega;
- 7) väljendab arusaadavalt oma põhivajadusi ja soove ning küsib teistelt abi, kasutades keelelisi või alternatiivseid vahendeid;
- 8) teadvustab oma rolli ühistegevuses osalejana;
- 9) valib tuttavates situatsioonides käitumiseks sobivaid õpitud käitumismalle;
- 10) hindab tuttavaid tegevusakte põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI;
- 11) suudab tuttavates situatsioonides ohtu ette kujutada ning ohule adekvaatselt reageerida;
- 12) valib tegevusakti eesmärgist lähtuvalt sobivaid vahendeid;
- 13) säilitab õppeülesannete täitmise ajal tähelepanu (kuni 5 min);
- 14) täidab lühikesi ja arusaadavaid korraldusi harjumuspäraselt tegutsedes, kommenteerib suunatult tegevust (*mida teeb?, mida?, millega?, kus?*);
- 15) säilitab töömälus kuni 5 objekti järjestuse;
- 16) lahendab arusaadavaid praktilisi ülesandeid nii tuttavates kui ka varieeruvates tingimustes tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades;
- 17) orienteerub ööpäeva rütmiga seotud tegevustes, teab nädalapäevade ja aastaegade järjestust;
- 18) sooritab erisuunalisi liigutusi ja liigutuste stereotüüpset ahelat mälukujutlustele toetudes, suudab koordineerida eri kehaosade motoorikat;
- 19) võrdleb suunatult oma töö resultaati näidiseiga;
- 20) sooritab eneseteeninduse toimingud vastavalt omandatud kogemusele.

Põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb kirjelduste järgi ära ja kujutab ette tuttavaid objekte ja sündmusi;
- 2) teadvustab objekti asukohta ruumis, arvestab kahte parameetrit (*all paremal, taga peal* jne);
- 3) sooritab ka varieeruvates tingimustes harjumuslikke tegevusakte iseseisvalt;
- 4) oskab didaktilise vahendi või tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile ja tegevuse eesmärgist lähtudes;
- 5) tunneb ära ja kasutab õpitud märke või sümboliteid, sh tähti ja numbreid; suudab luua seost objekt – pilt – skeem – keeleüksus;
- 6) oskab suhelda tuttavas situatsioonis vastavalt rollile nii täiskasvanute kui ka kaaslastega;
- 7) väljendab oma vajadusi ja soove, arvestades etiketisuhtlemist ja tuttavaid käitumisreegleid, tal on kujunenud hoiak ja oskus teatada teabe puudulikust mõistmisest ja täiendava teabe vajadusest;
- 8) teadvustab oma rolli tegevuses;
- 9) oskab tuttavates situatsioonides valida sobivat käitumismalli, lähtudes motiividest TAHAN – ON VAJA – PEAB ja reeglitest TOHIB – EI TOHI;
- 10) hindab tajutavaid tegevusakte põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI;
- 11) suudab ette kujutada ohtlikke situatsioone, neid vältida ja ohule adekvaatselt reageerida;
- 12) suudab tegevusakti eesmärgist lähtuvalt valida, ise teha ja kasutada sobivaid vahendeid variatiivsetes tingimustes;
- 13) suudab jõukohaste õppe- ja tööülesannete täitmise ajal olukorrast sõltuvalt tähelepanu ümber lülitada ja säilitada;
- 14) täidab arusaadavaid korraldusi, seostab mitteverbaalset ja verbaalset teavet, ühendab ja kasutab tegevuses (planeerimine, sooritamine, enesekontroll) verbaalset ja visuaalset teavet, kommenteerib tegevust ja tulemust;
- 15) säilitab töömälus kuni 5 objekti järjestuse;
- 16) rakendab omandatud toiminguid ahelana (sh osaliselt muutuvates tingimustes);
- 17) valib (positiivne/negatiivne valik) või teeb ise vajalikke abivahendeid ning lahendab arusaadavaid praktilisi ülesandeid tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades (sh tuttavates ja ka varieeruvates tingimustes);
- 18) rühmitab objekte ja nende kujutisi tajutavate tunnuste alusel (sh rühmitamise objekte, nende hulka ja aluseid muutes);
- 19) suudab ligikaudu ette kujutada tuttava toimingu sooritamiseks kuluvat aega, orienteerub kellaajas vähemalt pooltunni täpsusega, seostab kalendrikuu ja aastaaja;
- 20) sooritab praktiliseks tööks vajalikke liigutusi ja suudab neid varieerida sõltuvalt tingimustest;
- 21) võrdleb oma töö resultaati näidisega.

Lisa-aasta pädevused

- Emakeele täiendav õppimine aitab kaasa toimetulekuks igapäevases suhtlemises (info edastamine, tööjuhendi lugemine, viisakusväljendid jm).
- Matemaatikaõpetusega taotletakse, et õpilane omandab oskuse võrrelda, loendada, liita, lahutada, mõõta, kaaluda, orienteeruks ajas ja ruumis.
- Arvutiõpetuse õppega, et õppija omandab arvuti kasutamise algoskused ning oskab arvutit kasutada õppetöös, kommunikatsioonis ning vabal ajal. Saab esialgse ülevaate kaasaegsest infotehnoloogiast ja selle võimalustest
- Elu- ja toimetulekuõppe eesmärgiks on, et õppija sooritab igapäevatoiminguid võimalikult iseseisvalt, oskab õpitud oskusi üle kanda uude ümbrusse, oskab sobivalt käituda avalikes kohtades ja olukordades. Õppija oskab koolis õpitut kasutada koduses keskkonnas.

- Käsitöö õpetamise eesmärgiks on, et õppija omandab käsitööks vajalikke lihtsamaid töövõtteid, arendab vaatlusoskust, värvi- ja ilumeelt, loovust. Käsitööesemeid valmistatakse nii, et õpilane saab aru, millist ülesannet tehtav ese täitma hakkab.
- Puutöö õppega taotletakse, et õppija omandab lihtsa puidutöö oskused, tunneb puitmaterjale ja teab nende mõnd omadust. Oskab kasutada erinevaid lihtsamaid puidutöötlemise riistu. Järgib töö tegemisel ohutusnõudeid.
- Kunsti ja käelise tegevuse õppimise tulemusel õppija märkab ja väärtustab ilu oma ümber, õpib võimetekohaselt ise ilu looma, leiab kunsti kaudu sobiva eneseväljenduse võimaluse, kogeb eduelamust, eneseteostamise rõõmu.
- Kodunduse õppimisega taotletakse, et õpilane omandab oskuse valmistada lihtsustatud retsepti järgi võimalikult iseseisvalt lihtsamaid toite. Suudab teha poes võimalikult iseseisvalt oste.
- Tööõpetuse puhastus- ja koristusõpetuse tunnis õpilane omandab praktilisi oskusi teda ümbritsevate ruumide korrastamiseks. Omandab oskuse hoida korras oma riided, jalatsid ja välimus. Aianduse õppega taotletakse, et õppija oskab näha ilu enda ümber ja tahab ning oskab seda ise luua.
- Muusikaõpetuse ja rütmika õppimise eesmärgiks on, et õpilane saab võimaluse osaleda ühistegevuses. Võimalus muusika kaudu eneseväljenduseks, emotsionaalsete pingete maandamiseks. Õpilane arendab oma ruumitaju, rütmitaju, liikumise dünaamilisust, väljenduslikkust, individuaalsust. Areneb õpilase liigutuste täpsus, jõud, koordineatsioon.
- Kehalise kasvatus eesmärgiks on säilitada õppija võimalikult hea füüsiline vorm, sh koordineatsioon ja motoorika. Omandada eakohased hügieeniharjumused.
- Telgedel kudumine ja sellega seotud tööd on põimunud eesti rahvakultuuriga. Telgedel kudumise õppimist on alustatud juba põhikoolis ja nüüd jätkub omandatu kinnistamine ja süvendamine. See arendab hästi käte ja jalgade koostööd, samuti saab õpilane kinnistada põhiainetes õpitut, nt matemaatikas loendamine, ruumisuundade tundmine, lihtne jagamine. Töö nõuab ka palju püsivust ja tähelepanu. Värvide omavahel sobitades areneb ilumeel.

HOOLDUSÕPE

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) märkab läheduses olevaid objekte; tunneb ära temaga tegelevad inimesed;
- 2) tajub lähiümbruses asetsevaid objekte (sh erisugusel taustal);
- 3) sooritab stereotüüpseid liigutusi ja tegevusakte koostevuses ja imiteerimise teel;
- 4) hoiab kätte pandud esemeid; haarab esemeid, (ühe/kahe käega), manipuleerib nendega ja laseb käest lahti;
- 5) tunneb enamasti ära tuttavad žestid;
- 6) reageerib kontaktile (hääle, puudutus, sõna) liigutuste, žestide ja hääletsustega, otsib mõnikord kontakti;
- 7) annab märku mõnest oma põhivajadusest;
- 8) suudab suunatult säilitada tähelepanu (rohkem kui 2 sek);
- 9) stereotüüpsetes situatsioonides märkab talle suunatud kontaktipüüdlust, reageerib adekvaatselt intonatsioonile, žestidele ja mõnele tuttavale sõnale;
- 10) sooritab mõnda eneseteeninduseks vajalikku liigutust füüsilise abiga.

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) märkab ja tunneb ära 2–3 objekti hulgast mõne tuttava objekti;
- 2) tajub objekte eri meeltega, märkab 2–3 eristavat tunnust;

- 3) sooritab varieeruvates situatsioonides stereotüüpseid liigutusi ja tegevusakte koostegevuses ja imiteerimise teel, suudab seostada silma- ja käeliigutusi (vajaduse korral suunatult);
- 4) kasutab tuttavat tegevusvahendit stereotüüpsetes ja vähevarieeruvates tingimustes;
- 5) reageerib enamasti adekvaatselt suhtlemises kasutatavatele tuttavatele vahenditele (žestid, sõnad, pildid jne);
- 6) reageerib alternatiivsetele suhtlemisvahenditele või lihtsale situatiivsele kõnele võimetekohaselt;
- 7) annab oma vajadustest (sh soovist kontakti astuda) arusaadavate keeleliste ja/või alternatiivsete vahenditega märku;
- 8) suudab koostegevuses valikuliselt tähelepanu suunata;
- 9) reageerib adekvaatselt intonatsioonile, žestidele ja mõnele tuttavale sõnale/lausungile tegevussituatsioonides;
- 10) osaleb eneseteeninduses, sooritab mõningaid jõukohaseid operatsioone/osatoiminguid iseseisvalt.

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) märkab ja tunneb oma kogemustele toetudes ära objekti selle funktsiooni järgi (sh varieeruvates tingimustes);
- 2) tajub objekte eri meeltega, märkab eristavaid tunnuseid;
- 3) koordineerib (vajaduse korral abiga) sõltuvalt tegevusest oma liigutusi ja liikumist ruumis;
- 4) kasutab tuttavat tegevusvahendit varieeruvates tingimustes;
- 5) reageerib adekvaatselt lähtuvalt situatsioonist suhtlemises kasutatavatele tuttavatele vahenditele (sh varieeruvates olukordades);
- 6) mõistab situatiivseid repliike ja vastab neile oma kogemuste ja suhtlemisvahendite valdamise (sh kõne arengu) taseme piires;
- 7) teatab arusaadavalt oma vajadustest (sh soovist kontakti astuda) keelelisi ja/või alternatiivseid vahendeid kasutades;
- 8) säilitab tähelepanu harjumuspärasel tegevuses (mõnest osatoimingust koosnev ahel);
- 9) reageerib ja vastab adekvaatselt arusaadavatele korraldustele;
- 10) sooritab eneseteeninduseks vajalikke toiminguid omandatud oskuste piires

Lisa-aastatega kinnistatakse ja säilitatakse olemasolevaid teadmisi ning oskusi.

1.7. Läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted

Õpetust ja kasvatust läbivad teemad võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust.

Läbivate teemade õpetamise eesmärk on õigete oskuste, teadmiste, hoiakute, väärtushinnangute ja käitumishinnangute kujundamine läbi paljude õppeainete. Nad on eri õppeainete lõimingu vahendiks. Läbivad teemad, mis õppe- ja kasvatustöös käsitlemist leiavad, on kohandatud Kallemäe koolis õppijale vastavaks ja võimetekohaseks.

- 1) **elukestev õpe ja karjääri planeerimine** – taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid;

- 2) **keskkond ja jätkusuutlik areng** – taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda väärtustades jätkusuutlikkust;
- 3) **kodanikualgatus ja ettevõtlikkus** – taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele;
- 4) **kultuuriline identiteet** – taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumisladi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis;
- 5) **teabekeskond** – taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskkonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi;
- 6) **tehnoloogia ja innovatsioon** – taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas;
- 7) **tervis ja ohutus** – taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele;
- 8) **väärtused ja kõlblus** – taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

Läbivate teemade eakohane käsitlemine toimub:

- õpikeskkonna kujundamisel;
- aineõppes;
- valikainete õppimisel;
- klassivälises tegevuses (huvitegevus, õppe- ja kasvatustegevus õpilaskodus jm).

1.8. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

Kõiki õppeaineid õpitakse kogu õppeaasta vältel.

- Õpetaja töö aluseks on kooli õppekava alusel koostatud õpetaja töökava;
- Igapäevaselt on kasutuses projektiõppe õppemeetodid. Õppeaasta ringselt toimuvad projektiõppe päevad ja nädalad. Üldtööplaanis ja õppeaasta tegevuskavas täpsustuvad projektiõppealased tegevused.
- Õppe läbiviimiseks kasutatakse otstarbekalt veebipõhiseid keskkondi ja digivahendeid.
- Õppetöö toimub riiklikult kinnitatud tunnijaotusplaani alusel.
- Õppeaastas on kokku vähemalt 175 õppepäeva;

- Õppeaasta jooksul on viis koolivaheaega, üldreeglina vastavalt haridus- ja teadusministri kehtestatud aegadel.
- 1.-9. klassini on traditsiooniline õppetöö korraldus (kõiki õppeaineid õpitakse kogu õppeaasta vältel), kokkuvõtvalt hinnatakse kõiki õppeaineid õppeperioodide (trimestrite) kaupa.
- Õppetunni pikkus on arvestuslikult 45 minutit, vahetund 10 minutit/ 15 minutit Kuressaare õppehoones ja söögivahetunni pikkus 30 minutit/ Kuressaare õppehoones 30 minutist 15 on arvestatud eelnevast tunnist, kuna nii toimetuleku- kui ka hooldusõppel olevatele õpilastele on söömine/ söötmine õpetamise osa.

Põhikooli riiklik õppekava

TUNNIJAOTUSPLAAN

Klass/õppeaine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Eesti keel	7	7	6	6	3+2	3+2	2+2	2+2	2+2
Inglise keel			3	3	3	3	3	3	3
B võõrkeel						3	3	3	3
Matemaatika	4	5	5	5	5	5	4	4	5
Loodusõpetus	1	2	2	2	2	3	2		
Geograafia							2	2	1
Bioloogia							2	2	1
Keemia								2	2
Füüsika								2	2
Ajalugu					1	2	2	2	2
Inimeseõpetus		1	1		1	1	2		
Muusikaõpetus	2	2	2	2	2	1	1	1	1
Kunstiõpetus	2	1	2	1	1	1	1	1	1
Kehaline kasvatus	3	3	2	3	3	2	2	2	2
Tööõpetus Käsitöö/kodundus	1	2	2	1	3	2	2	2	2
valikõppeained:				2	2	2		1	1
Karjääriõpe								1	2
Nädalakoormus	20	23	25	25	28	30	30	32	32

Lihtsustud õpe

TUNNIJAOTUSPLAAN

Klass/õppeaine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Eesti keel	7	9	8	8	7	6	6	6	6
Inglise keel					2	2	2	2	2
Matemaatika	5	5	5	5	5	5	4	5	5
Loodusõpetus	1	1	2	2	2	4	4	4	4
Ajalugu						1	2	2	1
Inimeseõpetus	1	1	1	2	2	2	2	2	1
Muusikaõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kunstiõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kehaline kasvatus	2	3	3	2	2	2	2	2	2
Tööõpetus	2	2	2	2	4	4	4	5	7
valikõppeained:			2	2	2	2	2	2	2
Nädalakoormus	20	23	25	25	28	30	30	32	32

- Kooli lõpetamiseks sooritab 9. klassi koolieksamid järgmistes õppeainetes – eesti keel, matemaatika, tööõpetus.
- Lihtsustud õppe lisaõppel olevatele õpilastele koostatakse üleminekuplaan, kus määratakse vastavalt õpilaste tasemele ja lähtuvalt kooli õppesuunast antud õppeaasta sisu. Ülemineku plaanis täpsustatakse ka koostöös aineõpetajatega ainesisesed eesmärgid.
- Üleminekuplaani koostab koos aineõpetajate ja kutseasuunitlusega tegelevate õpetajatega klassijuhataja, kelle klassi koosseisu lisaõppe õpilased kuuluvad.
- Praktiliste oskuste õpe toimub õppijate individuaalsust arvestavalt ja neile kohaldatud töökeskkonnas koolis ja väljaspool kooli.
- Kõigil lihtsustatud õppe lisaõppel õppijatel on võimalus sooritada ametikoolis vähemalt 4 nädalat õppepraktikat.
- Lisaõppe hindamiskorraldus ühtib lihtsustatud õppekava hindamise korraldusega.

Toimetulekuõpe

TUNNIJAOTUSPLAAN

Õppeained	Õppetunde nädalas								
Klass	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9
Elu- ja toimetulekuõpe	4	5	5	5	7	7	6	6	6
Emakeel	4	5	6	6	6	6	6	6	6
Matemaatika	2	3	4	4	5	5	4	4	4

Kunst ja käeline tegevus	5	5	5	5	5	2	2	2	2
Muusikaõpetus	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Tööõpetus						5	5	7	7
Kehaline kasvatus	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Rütmika	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Valikõppeained							2	2	2
Lubatud koormus	20	23	25	25	28	30	30	32	32

- Õppe- ja kasvatuskorralduse põhivorm on õppetund. Õppetunnid toimuvad koolis või väljaspool kooli ekskursiooni või õppekäiguna. Elu- ja toimetulekuõppe tundides õpitavad teemad (kokkuleppeline nädala üldteema) on läbivateks ka teistes tundides. Õppeainete vaheline tihe seos püüab tagada õpetamise parima tulemuse, mis realiseeritakse üldõpetuse põhimõttel. Õpet traditsioonilise ainetunnina ei korraldata, vaid keskendutakse ainekavades ja individuaalsetes õppekavades märgitud tegevustele ja teemadele
- Õpet viiakse läbi üldõpetuse põhimõttel, keskendudes ainekavades märgitud tegevustele ja teemadele. Ühe elu- ja toimetulekuõppe tunni asemel filiaalis alates teisest klassist on ujumine, kuna ujumisele kaasnev riietumine ja pesemine on oluline eluõppe osa.
- Tööõppe tunnid Kallemäel on jagatud kodunduseks ja tööõppeks. Tööõppe sisaldab endas elementaarseid ja jõukohaseid remonditöid ning käsitöö oskusi.
- Valikainena rakendatakse arvutiõpetust.
- Kehalise kasvatus tunnid korraldatakse võimaluse korral alates 4. klassist poistele ja tüdrukutele eraldi. 1.-3. klassi õpilastele viiakse kehalise kasvatus tundide raames kehalise kasvatus õpetaja poolt läbi ujumise algõpetuse kursus.
- Pikendatud õppe eesmärgiks on toimetulekuõpetuse jätkamine, toetades õpilase arengut saavutamaks võimalikult hea valmisolek edaspidiseks eluks.
- Pikendatud õppe hindamise korraldus ühtib toimetuleku õppekava hindamise korraldusega.
- Lisaõppe eesmärgiks toimetulekuõppes on sotsiaalsete oskuste õppe suurendamine läbi õppekava ainete ja tegevuste.

Hooldusõpe

Hooldusõppes on nädalakoormus kõigil kolmel arengutasandil maksimaalselt 20 tundi.

- Õppe- ja kasvatusprotsessi kirjeldatakse arengutasemetena, ei seota õpilase vanuse ja õppetöö pikkusega.
- Arengutasemete sisu on lahti kirjutatud tegevusvaldkondadena: motoorsed oskused, kommunikatsioon, igapäevaoskused, sotsiaalsed oskused ja kognitiivsed oskused.
- Tegevusvaldkonnad on viidud ühise komplekstunni nimetuse alla, kuna valdavaks õppemeetodiks on tervikõppemeetod.

Saarema Toetava Hariduse Keskuse õppesuunaks on valitud kodumajandus, valikaineteks on informaatika ja liiklusõpetus riikliku õppekava ning riikliku õppekava lihtsustatud õppe õpilastele ning informaatika ja kodumajandus toimetulekuõppe õpilastele.

Õppesuundade ja valikainete valikul lähtuti riikliku õppekava nõuetest ja soovitudest, kooli arengukavast, koolis olemasolevatest tehnilistest võimalustest, õpilaste huvidest ja soovidest

olemasolevate pedagoogide erialasest väljaõppest ning õpitava vajalikkusest tulevases elus paremini toimetulekuks.

Kodumajanduse õppesuund hõlmab endas kodundust, käsitööd, kangastelgedel kudumist, remondi- ja majapidamistöid, puidutööd, iseenda ja kaaslaste tervise eest hoolitsemist, suhtlemist.

Lisaks kohaldatakse lihtsustatud õppe lisaõppel olevatele õpilastele praktiliste oskuste õpet.

Saaremaa Toetava Hariduse Keskuse õppesuund on lõimitud teiste õppeainetega (loodusõpetus, eesti keel, kunstõpetus, matemaatika, muusikaõpetus, inimeseõpetus).

Kooli valikained aitavad õpilast praktiliste, igapäevaelu toetavate ning kutse eeluskuste omandamisel. Liiklusõpetuse kursuse läbinuil on võimalus kevadel sooritada jalgratturi lubade saamiseks eksam.

Informaatika eesmärgid:

Informaatikaõpetusega taotletakse, et RÕK õpilane:

- Valdab peamisi töövõtteid arvutil igapäevases õppetöös eelkõige infot otsides, töödeldes ja analüüsisides ning tekstidokumente ja esitlusi koostades.
- Teadvustab ning oskab vältida info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (edaspidi IKT) kasutamisel tekkida võivaid ohte oma tervisele, turvalisusele ja isikuandmete kaitsele.
- Koostab IKT vahendeid kasutades toimiva ja efektiivse õpikeskkonna.
- Osaleb virtuaalsetes võrgustikes ning kasutab veebikeskkonda digitaalsete materjalide avaldamiseks kooskõlas intellektuaalomandi kaitse heade tavadega.

Informaatika õpetamisega taotletakse, et LÕK õpilane:

- Õpib arvutit tundma ja kasutama.
- Valdab peamisi töövõtteid arvutil igapäevases õppetöös, eelkõige infot otsides, töödeldes ning tekstidokumente koostades.
- Õpib kasutama ainealaseid arvutiprogramme õppetöös.
- Teadvustab info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamisel tekkida võivaid riske.
- Mõistab lihtsat teavet ja oskab seda kasutada.

Toimetulekuõppe õpilane:

- Omandab arvuti kasutamise algoskused ning oskab arvutit kasutada õppetöös, kommunikatsioonis ning vabal ajal. Samuti teadvustab IKT kasutamisel tekkida võivaid riske.
- Tunneb ja tunnetab arvutit kui töövahendit igapäevaelus ning teadvustab IKT kasutamisel tekkida võivaid riske.

Kodumajanduse eesmärgid:

1. ENESETEENINDUSOSKUSED

- Valib suulisel juhendamisel/ võimalikult iseseisvalt ilmastikule vastava riietuse ja jalatsid.
- Hoiab puhtust ja korda kodus ja koolis.

- Korrastab oma voodi ja töölaua.
- Hoiab korras oma välimuse ja koolitarbed.
- Tunneb ära oma isiklikud asjad.
- Eristab oma asju võõrastest.

2. SOTSIAALSED OSKUSED

- Arvestab kaaslastega
- Kokkulepetest kinnipidamine
- Viib alustatud töö lõpule
- Märkab abivajajat
- Osaleb jõukohastes ühistegevustes.

3. MAJANDAMINE

- Omandab elementaarse toiduvalmistamise oskuse.
- Õpib arvestama rahaga.
- Omandab lihtsamate kodumasinade kasutamise oskuse.
- Teab ja järgib ohutusnõudeid kodumasinatega töötamisel.
- Omandab elementaarsed kodu korrastamise oskused.
- Kooliaastate lõppedes õpilane on omandanud võimalikult iseseisva või kogukonnas elamise ja tegutsemise oskused, suudab toime tulla konfliktsituatsioonidega.

Liiklusõpetuse eesmärgid:

- Tutvustada lapsi liiklusmärkide ja -eeskirjadega
- Kujundada ja parandada liikluskultuuri ning ohutu liiklemise harjumusi
- Õpetada valima ohutut mängukohta
- Anda juhiseid käitumiseks üha tihenevas liikluskorralduses
- Õpetada liiklema nii maanteel kui linnatänavatel
- Õpetada lapsi käituma reaalsetes liiklusolukordades ja tunnetama ohtu liikluses
- Oskama vältida liiklusohutlikke situatsioone
- Teab jalgrattasõidu eeskirju ja täidab neid
- Teab jalgrattasõidu eeskirju ja oskab kasutada turvavahendeid nii jalakäija kui juhina
- Oskab tegutseda õnnetuse korral

Liikluskasvatuse teemasid integreeritakse ka kõigisse teistesse ainetundidesse ning kavandatakse aineõpetaja poolt õppetegevust planeerides.

1.9. Tugimeetmed ja -tegevused

Tugispetsialistid

HEV koordinaator (HEVKO) toetab õpetajad ja kasvatajaid töös haridusliku erivajadusega õpilastega, korraldab koostööd tugisüsteemi spetsialistide vahel, määrab koostöös spetsialistidega sobiva õpiabivormi ja jälgib/hindab õpiabi tõhusust, suunab õpilase individuaale kaardi täitmist. Vajadusel teavitab ja nõustab koordinaator lapsevanemat, teeb ettepanekuid juhtkonnale vajalike meetmete rakendamiseks, koordineerib tugisüsteemi koostööd asutuses ning selle väliselt.

Sotsiaalpedagoog osaleb HEV õpilaste väljaselgitamisel, tegeleb nende peredega, abistab õpilasi isiklike ja sotsiaalsete probleemide lahendamisel ja jälgib koolikohustuse täitmist. Sotsiaalpedagoog osutab abi HEV õpilaste klassikollektiiviga kohanemisel, teeb preventatiivset tööd koolikiusamise valdkonnas ja abistab konfliktsituatsioonide väljaselgitamisel ja lahendamisel. Vajadusel esindab sotsiaalpedagoog HEV õpilasi väljaspool kooli.

Logopeed toetab õpilase arengut, aidates kaasa kõne nende valdkondade arengule, mis on vajalikud õppekava omandamiseks. Logopeed osaleb erivajaduste väljaselgitamisel, logopeedilise abi planeerimisel ning korraldamisel. Teeb koostööd kooli juhtkonna, õpetajate, lapsevanemate ja erialaspetsialistidega, et leida parimad võimalused lugemis-, kirjutamis- ja kõneraskustega õpilaste õpetamiseks. Vajadusel teeb ettepaneku individuaalse õppekava rakendamiseks (sealhulgas diferentseeritud hindamiseks keeltes). Õppeaasta esimese kahe nädala jooksul selgitab logopeed välja kõneravi vajavad õpilased ja koostab tunniplaani. Erilise tähelepanu all on uued kooli õppima asunud õpilaste õpiabi vajaduste väljaselgitamine.

Psühholoog hindab lapse arengut mõjutavaid tegureid (testimine, vaatlemine, intervjuerimine, hindamistulemuste interpreteerimine, probleemi kontseptualiseerimine). Nõustab lapsevanemaid ning kooli teisi töötajaid lapse õppe- ja kasvatustöö planeerimiseks. Koolipsühholoog nõustab õpilasi individuaalselt ja grupiviisiliselt:

- isikliku elu ja õppetöoga seotud probleemide lahendamisel;
- suhtlemisoskuste arendamisel, sh konfliktide ennetamisel ja lahendamisel;
- valikute ja otsuste tegemisel, motivatsiooni leidmisel;
- stressiga toimetulekul ja kriisisituatsioonidest väljatulemisel.

Koolipsühholoog teeb koostööd nii lapse, lapsevanema, õpetaja kui ka organisatsiooni tasandil (koolikeskkonna vaatlus, küsitluste läbiviimine ja analüüsimine), väärtustades ja arvestades oma töös eetiliste põhimõtete ja konfidentsiaalsuse nõuete järgimist.

Füsioterapeut selgitab välja õpilaste füsioteraapia vajaduse, määrab vajalikud füsioteraapilised tegevused (massaaž, liikumisravi, asendravi, veeprotseduurid jne) õpilastega ning viib need läbi vastavalt vajadusele kas individuaalselt või grupis. Nõustab lapsevanemat, kasvatajaid ja õpetajaid õpilasi puudutavates füsioteraapia küsimustes. Teeb igakülgset koostööd teiste kooli töötajate ning lastevanematega väärtustades ja arvestades oma töös eetiliste põhimõtete ja konfidentsiaalsuse nõuete järgimisega.

Klassi- ja/või aineõpetaja on võimalusel eripedagoog või eripedagoogilise lisaettevalmistuse saanud õpetaja. Õpetaja osaleb töökoosolekutel, nõustab lapsevanemat erivajadusega õpilase arendamisel ja tema toimetuleku toetamisel, selgitab välja õpilase psüühiliste protsesside arengutaseme ning lähtuvalt vajadusest aitab jõukohastada tema õppimist tunnis. Koostöös klassiõpetaja, aineõpetaja ja teiste spetsialistidega teeb õpetaja ettepanekuid õpiabi vajavate õpilaste õppe korraldamiseks – valib sobiva õppemethodika, õppematerjalid ning arendab õpilase õpioskuste ja enesekontrolli kujundamist, aitab luua erinevate õppeainete vahelisi seoseid ning suunab kasutama õpilasele sobivaid strateegiaid õppematerjali omandamiseks. Õpetaja hoiab end kursis õpilase õpitulemustega, osaleb koostöös aineõpetajaga õpilase hinnete kujundamisel, individuaalse õppekava (IÕK) koostamisel ning rakendamisel. Osaleb õpilase individuaalse kaardi (IK) täitmisel.

Õpetaja-kasvataja abi abistab tervise-, õpi- ja käitumisprobleemidega õpilasi, kes vajavad suunamist ainetunnis, vahetunnis või õpilaskodus. Abi töötab erivajadustega õpilastega enamasti õpetaja või kasvataja suunamisel.

Kooliõde nõustab õpetajaid ja tugisüsteemi liikmeid õpilaste terviseprobleemide küsimustes. Vajadusel osaleb kooliõde tugisüsteemi koosolekul.

Õpilaskodu vanemkasvataja osaleb vajadusel tugisüsteemi koosolekul õpilaskodus elavate õpilaste õppe- ja kasvatustöö küsimustes, annab tagasisidet ja teeb koostööd tugisüsteemi spetsialistidega. Vanemkasvataja osaleb õppenõukogu koosolekul, erivajaduste temaatikat kajastavatel koolitustel, teeb tihedat koostööd õpetajate ja lapsevanematega. Jälgib õpilaste õppimist ja koolikohustuse täitmist, abistab neid kaaslastega suhtlemisel ja iseendaga toimetulemisel. Vanemkasvataja planeerib õpilaskodu õppe- ja vaba aja tegevusi, õpilastele sotsiaalsete oskuste õpetamist, enesehügieeni arendamist, jälgib õpilaskodu kodukorra täitmist ja suunab õpilaste tegevusi. Samuti vahendab õpilaskodu vanemkasvataja infot laste õistest erivajadustest öökasvatajatega ning edastab viimastele jooksvat infot.

Suunatud tegevused

Koostöö kodus. Kõigi koolis õppivate õpilaste vanematega (vajadusel lastekaitsetöötajaga) on klassijuhatajatel minimaalselt kord nädalas kontakt. Vanemale antakse tagasiside möödunud nädala kohta. Vajadusel kontakteerub klassijuhataja vanemaga sagedamini. Lapsevanem peab olema kursis kõige koolis toimuvaga, sest tema on meie parim abiline nii lapsele kui koolile.

Individuaalne kaart (IK) koostatakse kõigile Saaremaa Toetava Hariduse Keskuse õpilastele. IK sisaldab kogu õpilast puudtavat infot (õppetöö õppeaineti, klassijuhataja kokkuvõtet ja lapsevanema seisukohti, tugispetsialistide tööd lapsega, infot rakendatud tugimeetmetest ja nende tulemustest jne). IK täidetakse kaks korda õppeaastas – sügisel ja kevadel.

Individuaalse õppekava (IÕK) määramine. Individuaalne õppekava määratakse:

- kui õpilase hariduslikust erivajadusest tulenevalt on vaja teha muudatusi või kohandusi õppeajas, õppesisus, õppeprotsessis ja õppekeskkonnas, millega kaasneb nädalakoormuse või õppe intensiivsuse oluline kasv või kahanemine võrreldes kooli õppekavaga või riiklikes õppekavades sätestatud õpitulemustega. Võrdlus toimub õpilasele määratud õppekavaga.
- kui haridusliku erivajadusega õpilasele koostatud IÕK-ga nähakse ette riiklikus või riiklikus lihtsustatud õppekavas sätestatud õpitulemuste vähendamine või asendamine või kohustusliku õppeaine õppimisest vabastamine, võib IÕK-d rakendada vaid koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel;
- Kõikidele toimetuleku- ja hooldusõppel olevatele õpilastele koostatakse individuaalne õppekava.

Täiendav õppetöö. Õppeperioodi jooksul omandamata jäänud õppekavaga nõutavate teadmiste ja oskuste omandamise toetamiseks võib õpilase jätta täiendavale õppetööle, mis viiakse läbi pärast õppeperioodi lõppu. Täiendava õppetöö raames täidab õpilane õpetaja vahetul juhendamisel spetsiaalseid õppeülesandeid. Täiendava õppetöö tulemusi kontrollitakse ja antakse sõnaline hinnang/hinnatakse. Täiendava õppetöö rakendamise põhimõtted ning täiendavale õppetööle jätmise tingimused ja kord on sätestatud kooli õppekavas.

Käitumise tugikava. Käitumise tugikava koostatakse õpilasele, kellel esinevad vajakajäämised käitumis- ja sotsiaalsetes oskustes või kellel esinevad käitumisraskused, õpimotivatsiooni puudumine ja süstemaatiline koolikohustuse eiramine. Tugikava sisust teavitaks lapsevanemat, võimalusel kaastakse ta selle koostamisse. Käitumise tugikava toetub õpilase tugevatele külgedele, vajadustele ja koostöös klassijuhataja ja sotsiaalpedagoogiga püstitatud

eesmärkidele. Tugikava peab olema rakendatav kogu koolipäeva ulatuses. Õpilane saab jälgida ning analüüsida oma tegevust koos sotsiaalpedagoogiga. Klassiõpetaja/klassijuhataja ja sotsiaalpedagoog jälgivad ja koordineerivad tugikava täitmist, vajadusel täiendavad ja tõhustavad kasutusel olevaid meetmeid ja võtteid. Tugikava täitmisele võib kaasata ka teisi õpilasi või pedagooge. Käitumise tugikava fikseeritakse kirjalikult. Kokkuvõtte meetmete tulemuslikkusest ning ettepanekud edaspidiseks tehakse õppeaasta lõpul ning käitumise tugikava lisatakse IK juurde.

Individuaalne päevakava. Individuaalne päevakava koostatakse klassijuhataja poolt koostöös teiste kooli töötajatega õpilastele, kes vajavad käitumise toetamiseks kindlat päeva struktuuri ja ettemääratust. Vajalikest muudatustest päevakavas teavitab õpilast vähemalt päeva (soovitavalt pikemalt) ette klassijuhataja, tema puudumisel sotsiaalpedagoog. Muudatus fikseeritakse kirjalikult päevakavas.

Vabade päevade andmine. Õppetööst vabu päevi nädalas, kuus või mõnes teises perioodis antakse psüühikahäiretega õpilastele tugispetsialistide, juhtkonna ning lapsevanema ühisotsusena, sageli on selle aluseks psühhiaatri soovitus. Vajadusel kaasatakse otsuse tegemisse lastekaitsetöötaja. Õppenõukogu otsusega saab õpilast õppetööst kõrvaldada.

Ajutist õppes osalemise keeldu koos kohustusega saavutada selle perioodi lõpul nõutavad õpitulemused võib õpilase suhtes rakendada kuni 10 õppepäeva ulatuses ühe poolaasta jooksul. Otsus ajutise õppes osalemise keelu kohaldamise kohta vormistatakse kirjalikult ja toimetatakse ja antakse lapsevanemale allkirja vastu. Õpilasele, kellele kohaldatakse ajutist õppes osalemise keeldu, koostatakse koostöös õpilase ja lapsevanemaga individuaalne õppekava, et tagada nõutavate õpitulemuste saavutamine. Vanem tagab ajutise õppes osalemise keelu ajaks järelevalve õpilase üle ning õppe korraldamise individuaalse õppekava kohaselt.

Rehabilitatsiooniteenusele suunamine. Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse eesmärk on õpetada ja arendada igapäevaelu oskusi, suurendada võimalusi ühiskonnaelus osaleda, toetada õppimist ja töötamise eelduste ettevalmistamist. Teenus on olemuselt **aktiivne**, laps teeb ise võimetekohaselt kõiki tegevusi, mida eesmärgi saavutamiseks on vaja teha – näiteks võimleb või õpib abivahendi abil riietumist. Neid oskusi harjutatakse rehabilitatsiooni-spetsialisti abiga ja juhendamisel, kuid lisaks annab spetsialist harjutusi ja ülesandeid, mida teha kodus iseseisvalt või koos pereliikme/hooldajaga. Kuna rehabilitatsiooniteenuse tulemuslikkuse eelduseks on alati inimese aktiivne osalus, siis ei kuulu rehabilitatsiooniteenuste hulka passiivsed protseduurid nagu massaaž, ravivann, soolakamber, külmaravi jmt. Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenus on **kompleksne** teenus, mis on vajalik juhul, kui inimesel on mitu probleemi, mille lahendamine ei ole võimalik üksikteenuste (nt tugiisik, taastusravi, hooldaja, isiklik abistaja) abil, vaid nõuab mitme eriala spetsialistide ehk rehabilitatsioonimeeskonna sekkumist.

Koduõppe rakendamine. Koduõppena mõistetakse väljaspool kooliruumi korraldatavat õpet. Koduõpet rakendatakse:

- 1) kui õpilase tervise seisund ei võimalda tal kooli päevakavas ettenähtud õppes osaleda või
- 2) kui vanem soovib põhiharidust omandava õpilase õppetööd iseseisvalt korraldada.

Tervise seisundist tulenevat koduõpet korraldab kool vanema taotlusel ja koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel.

Koduõpet vanema soovil korraldab ja rahastab vanem.

Erialaspetsialistide uuringu soovimine ja/või koolivälise meeskonna nõustamisele suunamine. Erialaspetsialistide uuringut ja nõustamist väljaspool kooli soovitatakse, kui koolis rakendatud tugimeetmed ei ole andnud soovitud tulemusi või lapsevanem on avaldanud sellekohast soovi.

Elukohajärgse lastekaitseüksuse poole pöördumine. Kui õpilane puudub koolist mõjuva põhjuseta ning koolipoolsed tugi- ja mõjutusmeetmed ei ole andnud soovitud tulemusi, pöördub kool õpilase elukohajärgse lastekaitseüksuse poole. Samuti pöördutakse lastekaitse poole, kui on kahtlusi, et kodus ei ole tagatud lapse heaolu.

Andekate õpilaste toetamine. Õpilase andekust käsitletakse haridusliku erivajadusena, kui õpilane oma kõrgete võimete tõttu omab eeldusi saavutada väljapaistvaid tulemusi ning on näidanud kas eraldi või kombineeritult eelkõige järgmisi kõrgeid võimeid:

- üldine intellektuaalne võimekus,
- akadeemiline võimekus,
- loominguline mõtlemine,
- võimed kujutavas või esituskunstis,
- psühhomotoorne võimekus.

Arvestades STHK spetsiifikat, püütakse asutuse poolt toetada sellise õpilase õpet teistes sobivamates valla koolides.

1.10. Individuaalse õppekava koostamise juhised

- Individuaalne õppekava (IÕK) on kirjalik dokument, mis määrab kindlaks õppe individuaalsed eesmärgid ja eriabi teenused reeglina üheks õppeaastaks ja on koostatud kas õppeainete või arenguvaldkondade kaupa
- IÕK koostatakse õpilasest lähtuvalt pärast õpilase arengu mitmekülgset uurimist. IÕK koostamisel lähtutakse sellest, mida õpilane oskab ja suudab, seega on hinnang positiivne. IÕK kaitseb õpilase huvisid ja arvestab tema arengutaset ning individuaalseid vajadusi.
- Püstitatud eesmärgid peavad olema õpilasele jõukohased, sõnastatud selgelt ja konkreetselt ning nende saavutus selgelt hinnatav.
- IÕK on õppijakeskne õppekava, mis koostatakse esimese õppeperioodi jooksul lapse kooli tulekust või kahe nädala jooksul alates uue õppeaasta algusest.
- Õppekava vorm töötatakse välja koolisiselt.
- IÕK koostamisest võtavad osa kõik õpilasega tegelevad spetsialistid ning see arutatakse 1-2 korda aastas arenguevestlusel läbi lapsevanema või hooldajaga.
- IÕK koostamise eest vastutab klassijuhataja ja selle kinnitab direktor.

IÕK rakendamise etapid:

- Õpilase arengutaset esialgne kirjeldamine/hinnang
- Lühi- ja pikaajaliste eesmärkide püstitamine ja vajaliku eriabi määramine, sh spetsiifilise õppevara kasutamine
- Õppeprotsessi fikseerimine eesmärkide täitmise hindamise näol
- IÕK korrigeerimine
- Kokkuvõtva hinnangu koostamine õppeaasta lõpus

IÕK sisaldab:

- Õpilase põhiandmed (klass või kooliaasta, tervislik seisund, mis põhineb visuaalsel vaatlusel või vanemalt saadud andmetel)
- Kirjeldus õpilase sooritustasemest, suhtlemisoskustest, huviobjektidest ja hobidest käesoleval ajal
- Lühi- ja pikaajalised eesmärgid
- Meetodid püstitatud eesmärkide saavutamiseks
- Põhilised õppematerjalid

1.11. Individuaalse kava (IK) koostamise juhised

Kõigil koolis õppivatel õpilastel on IK (individuaalne kava). Saarema Toetava Hariduse Keskuse IK samastub lapse arengu jälgimise kaardiga. IK koostatakse üheks õppeaastaks ja selle koostamisest võtavad osa kõik õpilasega tegelevad spetsialistid. IK paneb kokku klassijuhataja. IK-s tuuakse välja lapse arengu tugevad küljed ja arendamist vajavad küljed (eesmärk õppeaastele). Õppeaasta lõpus tehakse kokkuvõte, kus tuuakse välja ka õppeaasta kasutegur ning lisaväärtus lähtudes hindamise aluseks olevatest elukvaliteedi näitajatest.

- Individuaalne kava (IK) on kirjalik dokument, mis määrab kindlaks õppe eesmärgid ja eriabi teenused lähtudes põhikooli lihtsustatud õppekavast ja kooli õppekavast.
- IK koostatakse õppeainete ja arenguvaldkondade kaupa igal õppeaastal.
- IK koostamisel lähtutakse sellest, mida õpilane oskab ja suudab. IK kaitseb õpilase huvisid ning arvestab tema arengutaset ning individuaalseid vajadusi.
- Püstitatud eesmärgid (arendamist vajavad küljed) peavad olema õpilasele jõukohased, sõnastatud selgelt ja konkreetselt.
- IK on õppijakeskne ning koostatakse esimese õppeperioodi jooksul lapse kooli tulekust.
- IK vorm töötatakse välja koolisisiselt.
- IK koostamisest võtavad osa kõik õpilasega tegelevad spetsialistid ning see arutatakse 1-2 korda aastas arenguveestlusel läbi lapsevanema või hooldajaga.
- IK koostamise eest vastutab klassijuhataja.
- Kui õpilasel on IÕK, siis lisandub see IK-le.
- Tugimeetmete hindamise eest vastutab HEVKO.
- Hinnangu rakendatud tugimeetmete efektiivsusele annab IK-sse HEVKO ja kirjutab klassijuhataja õppeaasta lõpus.

IK rakendamise etapid:

- Õpilase tugevate külgede ja arendamist vajavate külgede väljaselgitamine
- IK koostamine
- IK allkirjastamine lapsevanema poolt
- Arenguveestluste tulemusest lähtuvalt kliendi ootused alanud õppeaastale (lähtutakse elukvaliteedi näitajatest).
- Kokkuvõtva hinnangu koostamine õppeaasta lõpus kus tuuakse välja ka õppeaasta kasutegur ning lisaväärtus lähtudes hindamise aluseks olevatest elukvaliteedi näitajatest.

IK sisaldab:

- Õpilase põhiandmeid (klass või kooliaasta ja kooli õppima asumise aeg)
- Klassijuhataja tähelepanekuid ja hinnanguid
- Õpilase ootusi lähtudes elukvaliteedi näitajatest. Elukvaliteedi näitajad on kirjas Kallemäe Kooli kvaliteedi käsiraamatus.

- Juhul, kui on õpilaskodus, siis õpilaskodu kasvataja tähelepanekuid ja hinnanguid
- Aineõpetajate tähelepanekuid ja soovitusi
- Kõigi õpilasega tegelevate tugispetsialistide tähelepanekuid ja soovitusi.

1.12. III kooliastme loovtöö temaatika valiku, juhendamise, töö koostamise ja hindamise kord

Loovtöö on juhendatud õppeprotsess, mille käigus õpilane rakendab iseseisva töö oskusi ja omandatud teadmisi, arendab loovust ja kinnistab ning täiendab koolis omandatud. Loovtööga kaasneb eestikeelne kirjalik osa (mis sisaldab protsessi kirjeldust, õpilase enesehinnangut eesmärkide ja tegevuskava täitmise ning töö tulemuse kohta).

Loovtööde juhendajad on peamiselt Saaremaa Toetava Hariduse Keskuse aineõpetajad.

Loovtöö tegemise aeg

Loovtöö sooritatakse üldjuhul 8. klassis. Hiljemalt 8. klassi I trimestri jooksul valib õpilane loovtöö teema ja leiab endale juhendaja. Erandjuhtudel on loovtöö võimalik sooritada 9. klassis. Loovtööde kaitsmine toimub aprillis/mais. Loovtööde tegemist koordineerib klassijuhataja.

Loovtöö teema

Loovtöö valdkonna või teema pakub välja kas õpilane ise või soovitab õpetaja. Loovtöö liigi (projekt, õpilasuuring, näitus vm) otsustab õpilane koos juhendajaga.

Loovtöö liigid

Loovtööks võib olla uurimus, projekt (ürituse organiseerimine, esinemine, esitlus jm), muusikateos, kunsttöö või kirjandusteos, vmt.

Uurimistöö

Uurimuse tulemus on kirjalik tekst, milles õpilane keskendub mingile uurimisprobleemile.

Töö kirjutamine annab õpilasele iseseisva uurimistöö kogemuse ning võimaluse tegeleda huvipakkuvate teemade ja probleemidega kas individuaalselt või koostöös kaasõpilastega. Uurimuse eesmärk on saada täpsemat teavet uuritava valdkonna kohta ning leida püstitatud küsimustele vastuseid. Samuti aitab uurimistöö kaasa oskusele anda oma mõtteid edasi nii kõnes kui ka kirjas.

Uurimistöö etapid

Õpilane koostöös juhendajaga:

- valib valdkonna või õppeaine ning esialgse teema;
- koostab töö valmimise ajakava;
- tutvub teemakohase kirjandusega;
- sõnastab probleemi;

- kogub, analüüsib andmeid;
- kirjutab vastavalt nõuetele uurimistöö teksti;
- esitleb oma tööd hindamiskomisjonile.

Uurimistöö ülesehitus

- tiitelleht
- sisukord
- sissejuhatus
- töö põhiosa (peatükid ja alapeatükid)
- kokkuvõte, sh enesehinnang
- allikate loetelu
- lisad (vajadusel)

Loovtöö kui projekt

Projekt on kindla eesmärgi ja ulatusega terviklik tööülesanne või ettevõtmine.

Projekt pakub võimaluse viia ellu oma ideid üksi või koos kaaslastega. Projekt annab korraldamis-, juhtimis- ja meeskonnatöökogemust jpm. Projekti võib kaasata mitmesuguseid loovtöö liike olenevalt projekti teemast (nt lühiuurimus, esinemine, esitlus, näituse korraldamine jm).

Projektitöö sisaldab ka kirjalikku osa.

Kirjaliku osa ülesehitus:

- teoreetiline osa (selgitatakse põhitõdesid, millest projektis lähtutakse);
- protsessi kirjeldus;
- enesehinnang eesmärkide, tegevuskava täitmise ja töö tulemuse kohta;
- kokkuvõte projekti edenemise ja võimalike perspektiivide kohta;
- lisad pildi või videomaterjal, esitlus, vmt.

Kui projektis kasutatakse kellegi teise loomingut, tuleb autorikaitse seadusest lähtudes viidata kasutatud teose autorile.

Kaitsemisel esitatakse ülevaade nii töö kirjalikust osast kui läbiviidud projektist.

Loovtöö kui kunstiteos

Loovtöö kunstiteosena võib kuuluda kujutava kunsti valdkonda või olla muusikateos, film, lavastus jm. Loovtöö muusikateosena võib olla kas õpilase omalooming või muusikateose ettekandmine.

Kunstiteosele lisaks peab õpilane koostama ka kirjaliku töö.

Kirjaliku osa ülesehitus:

- teemavaliku põhjendus;
- tööprotsessi kirjeldus;
- materjalide valiku põhjendus, selgitus jm.;
- hinnang tulemusele;
- visioon kunstiteose kasutusvõimaluste kohta.

Kui projektis kasutatakse kellegi teise loomingut, tuleb autorikaitse seadusest lähtudes viidata kasutatud teose autorile.

Kaitsmisel esitatakse ülevaade nii töö kirjalikust osast kui kunsti-, või muusikateosest.

Loovtöö kui kirjandusteos

Kirjandusteos on õpilase omalooming (luule- jutu- või novellikogumik, näidend, romaan).

Kirjaliku osa vormistamisele kehtivad uurimistöö vormistamise nõuded.

Kirjaliku osa ülesehitus:

- teemavaliku põhjendus;
- tööprotsessi kirjeldus;
- hinnang tulemusele;
- visioon kirjandusteose kasutusvõimaluste kohta.

Kaitsmisel esitatakse ülevaade nii töö kirjalikust osast kui kirjandusteosest.

Loovtööde juhendamine

Üldjuhul on loovtöö juhendaja õpetaja või muu kompetentne isik, kes tunneb hästi vastavat valdkonda ja on pädev juhendama õpilase loovtööd.

Juhendaja roll on suunav, ta:

- aitab õpilast teema valikul ja tegevusplaani koostamisel;
- soovib vajadusel kirjandust ja annab suuniseid info leidmiseks;
- jälgib ajakava täitmist;
- annab sisulist nõu;
- täpsustab rühmatöös liikmete tööpanuse;
- jälgib töö vastavust vormistamisnõuetele;
- nõustab õpilast kaitsmiseks valmistumisel;
- lubab loovtöö kaitsmisele;
- nõustab õpilast edukaks loovtöö kaitsmiseks.

LOOVTÖÖ VORMISTAMINE

Loovtöö vormistamisel juhendatakse kirjalike tööde vormistamise juhendist.

Loovtöö ülesehitus on järgmine:

- tiitelleht;
- sisukord;
- sissejuhatus (nt töö pealkiri, teema, eesmärgid, töö iseloom, peamised allikad, töös kasutatud materjalid vm); maht pool kuni üks lehekülge;
- sisu peab olema liigendatud peatükkideks ja alapeatükkideks (nt teoreetilise materjali kaudu tehtava/loodava tutvustus, tööprotsessi ja tulemus(t)e kirjeldus: millal ja mida tehti, kes osalesid, töö käigu kirjeldus, töö etapid, osaliste panus töösse). Töö maht kujuneb vastavalt töö eesmärkidele ja iseloomule.
- kokkuvõte, sh enesehinnang (lühidalt); maht pool kuni üks lehekülge;

- allikate loetelu (elektrooniliselt APA-viitamissüsteemi kasutades);
- lisad (vajadusel).

LOOVTÖÖ ESITLEMINE

Loovtööd kuuluvad avalikule esitlemisele hindamiskomisjoni ees (vt kooli õppekava üldosa). Loovtöö esitlemisele lubatakse õpilane, kes on esitanud juhendajale loovtöö koos kirjaliku osaga ja ettekannet toetava esitluse kokkulepitud tähtaegadeks. Loovtöö lubatakse esitlemisele juhendaja nõusolekul. Hindamiskomisjon moodustatakse direktori käskkirjaga.

Loovtööde esitlemine toimub koolis üks kord aastas (aprillis/mais). Töö praktilise osa esitlus võib toimuda muul ajal (nt mõne ürituse raames). Mitme autori puhul osalevad loovtöö kaitsmisel kõik rühma liikmed. Loovtööd kaitses õpilane suuliselt (7-12 min). Esitlust näitlikustatakse (nt plakat, esitlus, filmiklipp, audiomaterjal vm).

Loovtöö esitlemisel õpilane:

- alustab korrektse pöördumisega komisjoni poole, tutvustab ennast;
- esitab teema valiku ja meetodite põhjenduse;
- toob välja töö eesmärgi ja ülesanded;
- tutvustab lühidalt tööd;
- esitab töö kokkuvõtte – järeldused, tulemused (milleni jõuti, kas eesmärk täideti), enesehinnang (mida töö tegemine õpetas, mida paremini oleks võinud teha jm);
- lõpetab loovtöö kaitsmise lõppsõnaga.

LOOVTÖÖDE HINDAMINE

Loovtööle ja selle esitlemisele annab koondhinnangu vähemalt kolmeliikmeline hindamiskomisjon. Rühmatöö puhul hinnatakse iga liikme tööd eraldi. Hinnang antakse loovtöö kõigile komponentidele.

Protsessis hinnatakse (juhendaja poolt)

- õpilase algatusvõimet ja initsiatiivi loovtöö teema valimisel;
- ajakava järgimist; kokkulepetest kinnipidamist;
- suhtlemisoskust.

Töö sisus hinnatakse (retsensent, komisjon)

- töö vastavust teemale;
- seatud eesmärkide saavutamist;
- meetodite valikut ja rakendamist;
- töö tulemust;
- töö kirjaliku osa ülesehitust;
- (enese-) analüüsi põhjalikkust;
- teose ideed, originaalsust (omaloomingulise teose puhul);
- idee teostamist, uute seoste loomise oskust;
- tehnilist teostust (nt käsitöö vms puhul);
- kunstilist teostust (nt muusikateose interpreteerimisel).

Töö kirjaliku osa vormistamisel hinnatakse

- teksti vormistamist (teksti suurus, reavahe, pealkirjad, teksti joondamine, lehekülgede nummerdus jm);
- jooniste, graafikute, tabelite, fotode, lisade korrektset vormistust;
- viitamist;
- eneseväljendust (sõnavara ja lausestus; terminite korrektne kasutamine; õigekeelsus).

Töö kaitsmisel hinnatakse

- esitluse ülesehitust;
- kõne tempot, diktsiooni;
- esitluse näitlikustamist;
- teema valdamist lisaküsimustele vastamisel;
- kontakti kuulajatega.

Kõik õpilased saavad lisaks hinde arvutiõpetuses kirjaliku töö arvutis vormistamise eest.

Kui hindamiskomisjon on loovtööd hinnanud mitterahuldava hindegaga, antakse õpilasele võimalus korduvaks loovtöö ettevalmistamiseks ja kaitsmiseks. Põhikooli lõpetab õpilane, kelle loovtööle on hindamiskomisjoni poolt antud positiivne hinnang.

Loomevarguse ehk plagiaadi korral loetakse loovtöö mittesooritatuks.

Hariduslike erivajadusega õpilase ja lihtsustatud või laiendatud nõuetega loovtöö juhendamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

- õpilase individuaalseid võimeid ja eripära arvestades võib loovtöö juhendaja lihtsustada või laiendada antud juhendi nõudeid;
- loovtöö juhendamisel ja hindamisel arvestatakse õpilase võimeid ja individuaalseid iseärasusi.

1.13 Ülekooliliste ja koolidevaheliste projektide kavandamise põhimõtted

Kooli ülesandeks on mitmekülgsest õpilase arengut toetava tegevusega tagada tema hilisemas elus võimalikult iseseisev toimetulek. Sellest lähtuvalt kavandab kool järgmisi ülekoolilisi ja koolidevahelisi projekte:

- õppe-eesmärgilised projektid: ainekesksed ja ainetevahelised projektid, õppekäigud, loengud.
- ülekoolilised projektid: traditsioonilised ülekoolilised üritused, kogu kooli hõlmavad ühisprojektid
- klassidevahelised projektid: mitme klassi ühised õppe-eesmärgilised väljasõidud, teatrikülastused, ekskursioonid jne.
- koolidevahelised projektid: mitme kooli ühised õppe-eesmärgilised ettevõtmised.

Kõik planeeritavad projektid kajastatakse järgneva õppeaasta üldtööplaanis, mis kinnitatakse õppenõukogu poolt eelneva õppeaasta viimases õppenõukogus (augustis).

1.14 Õpilaste hindamise kord

Õpitulemuste hindamise aluseks on põhikooli- ja gümnaasiumiseadus.

Hindamise eesmärgid

Õpitulemuste hindamine

- Kujundab õpilaste õppimisoskusi;
- Suurendab õpimotivatsiooni;
- Suunab õpilase adekvaatse hinnangu kujunemist, toetab edasise hariduse valikut;
- On aluseks õpetaja tegevusele õpilase õppimise ja arengu toetamisel;
- Annab tagasisidet õpilase õpiedukusest, toetab õpilase arengut.

Käitumise ja hoolsuse hindamine motiveerib ja suunab õpilast:

- Järgima üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme;
- Täitma kooli kodukorra nõudeid;
- Täitma õpiülesandeid ja kohustusi.

Hindamise põhimõtted

- Hindamine lähtub õppe- ja kasvatustöö eesmärkidest.
- Hindamismeetodid on selged kõikidele osapooltele (mida hinnatakse ja milliseid hindamisvahendeid kasutatakse).
- Hindamiskriteeriumid on õpilastele selged.
- Hinne peab olema objektiivne, õpilaste võimeid ja arengut arvestav.
- Hindamise planeerimisel arvestatakse oodatavaid õpitulemusi lähtuvalt järgmistest kriteeriumidest:
  1. Aine norm – milliseid teadmisi peab teadma;
  2. Sotsiaalne norm – klassi tase;
  3. Individuaalne norm – õpilase võimed, pingutus.

Hindamise vormid

1. Sõnalised hinnangud (kasutakse toimetulekuklassis ja hooldusklassis)
2. Numbrilised hinded:
  - Õpiprotsessi hinne
  - Arvestusliku töö hinne
  - Kokkuvõttev hinne
3. Kujundav hindamine (tuleneb kooli arengukavast)

Kujundava hindamisena mõistetakse õppe kestel toimuvat hindamist, mille käigus analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist, antakse tagasisidet õpilase seniste tulemuste ning vajakajäämistele kohta, innustatakse ja suunatakse õpilast edasise õppimisele ning kavandatakse edasise õppimise eesmärgid ja teed. Kujundav hindamine keskendub eelkõige õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega. Tagasiside kirjeldab õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämisi ning sisaldab ettepanekuid edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpilase arengut. Kasutatakse igapäevaselt ainetundides õpilase motiveerimiseks.

RÕK ja LÕK

1.-5. klassini kasutatakse ainult sõnalist tagasisidet.

Sõnaline tagasiside annab objektiivse ülevaate lapse arengust ja suunab konkreetsele puudujäägile teadmiste-oskuste omandamisel.

Sõnalist tagasisidet kasutatakse nii protsessis kui ka kokkuvõtva hindamisena.

Protsessi hindamisel kasutatakse

- pidevat suulist tagasisidet õpilase tööle õppetunnis (julgestamine, tunnustus, suunamine)
- kirjalike tööde puhul kirjalikku tagasisidet (lühike kokkuvõte – mis on hästi, milles vead)
- tagasisidet lühikese etapi läbimisel (teema kokkuvõte, nädala kokkuvõte)
- õpilaste eneseanalüüsi ja tagasisidet kaasõpilaste õppeprotsessi kohta.

Kokkuvõttev hinnang (trimestri hinnang) koostatakse vastavalt õpitulemustele, mis lähtuvad riiklikus või individuaalses õppekavas ettenähtud õpitulemustest. Kokkuvõttev hinnang sisaldab

- saavutatud taseme kirjeldust
- õpilase arengut töö käigus antud perioodil
- soovitusi edaspidiseks

6. klassis antakse lisaks numbrilistele hinnetele ka sõnalist tagasisidet.

Ainult numbriliselt hinnatakse õpilasi alates 7. klassist. Õppetööd hinnatakse põhiliselt 5 kriteeriumi alusel:

- Väga hea – hinne „5”
- Hea – hinne „4”
- Rahuldav – hinne „3”
- Puudulik – hinne „2”
- Nõrk – hinne „1”

Põhiliselt kasutatakse jooksvat hindamist, mis peaks olema õpilase jaoks eelkõige positiivne kinnitus väikestest etapiviisilistest edusammudest.

Hinnatakse põhiliselt õpiprotsessi – õppimise üksiktulemusi, mille eesmärk on:

- õpilasele tagasiside andmine õppimise edukusest
- õpilase õpimotivatsiooni ja positiivse enesehinnangu toetamine
- õpiülesannete korrigeerimine ja vajaduse korral diferentseerimine

Õpiprotsessi hindamisel arvestatakse nõutavaid õpitulemusi, õppeaine eripära, õpilase vanust, õpilase võimeid, õpilase arengut.

Diferentseeritult hinnatakse püsiva kirjaliku kõnepuudega õpilase kirjalikke töid, kui õpilane saab regulaarselt logopeedilist ravi või kui õpetaja töötab temaga individuaalselt logopeedi nõuannete järgi. Kirjalike tööde hindamisel diferentseeritult arvestatakse düsgraafikule omaseid spetsiifilisi vigu vealiikide järgi. Ühte liiki vead loetakse üheks veaks. Õpilasele, kelle õppeperioodihinne on *mitterahuldav*, *nõrk* või on jäätud välja panemata, määratakse järgmiseks õppeperioodiks individuaalne õppekava võlgnevuse likvideerimiseks.

Arvestuslikku hindamist kasutatakse ühe tervikliku aineosa käsitlemise järel nõutavatele õpitulemustele hinnangu andmiseks.

Arvestusliku hindamise eesmärk on võimaldada õpilasel oma võimeid määratleda ning arendada.

Arvestuslikult võib hinnata õpilaste kirjalikke, suulisi ja praktilisi töid.

Arvestusliku hindamise kriteeriumid on:

- Huvi ja aktiivsus tunnis, ise harjutamine

- Individuaalne areng lähtudes õpilase võimetest
- Põhioskuste omandamine
- Teoreetilised teadmised ja nende rakendamine vastavalt võimetele
- 50% peab olema tundides osalenud või kokkuleppel õpetajaga järgi teinud.

Kokkuvõttev hindamine kajastub õpilase tunnistusel õppeainete õppeperioodide ja aastahindena. Kokkuvõtivate hinnete panekul arvestatakse nii jooksvaid kui arvestuslikke hindeid.

- Õpilasele, kes on koolist pikemat aega põhjusega puudunud, antakse järelevastamise võimalus õpetajaga kokkulepitud ajal.
- Kui õpilasel on 50% tundidest põhjuseta puudumisi, jääb ta hindamata.
- Õppeaines emakeel pannakse peale õppeaine õppeperioodi hinde välja osaoskuste õppeperioodi hinded. Osaoskuste aastahinnet ei panda.
- Kui õpilasele on kehalises kasvatuses meditsiiniliste näidustuste tõttu esitatud erinõuded, kasutatakse hindamisel kokkuvõtva õppeperioodi ja aastahinde asemel hinnangut „arvestatud”.
- Oskusainete hindamisel (kehaline kasvatus, kunstiõpetus, muusika) kasutatakse 7.-8. klassis hinnangut „arvestatud”. 9. klassis hinnatakse numbriliselt.
- Valikainetes (informaatika ja liiklusõpetuse) hindamisel kasutatakse 7.-8. klassis hinnangut „arvestatud”. 9. klassis hinnatakse numbriliselt.
- Numbriline aastahinne pannakse 7.-9. klassis välja vähemalt kahe perioodihinde alusel.
- 7.-9. klassini lisatakse I-II õppeperioodi kokkuvõtvale numbrilisele hindele sõnaline tagasiside.
- RÕK ja LÕK õppekaval õppivatele õpilastele 7.-9. klassini pannakse III õppeperioodil ainult kokkuvõttev numbriline hinne; õppeaasta kokkuvõtvale hindele lisandub kokkuvõttev tagasiside. TÕK õppekaval õppivate õpilaste puhul lisatakse aastahindele e-koolis viide hinnangulehele. E-koolis sõnalist tagasisidet esitama ei pea.

TÕK

Õppimise potentsiaalne edukus sõltub toimetulekuõppes õppiva õpilase intellektipuudesügavusest ja lokaalsete anatoomiliste kahjustuste esinemisest, reaalne edukus aga temaindividuaalseid iseärasusi arvestavast õpikeskkonnast. Õpilasel peab olema võimalus saada jõukohases töös võimetekohase osalemise ning töö tulemuse kohta konkreetne positiivne hinnang.

- Hindamine toimetulekuõppes toimub õpilasele koostatud individuaalse õppekava nõuete alusel. Õpieesmärkide saavutamise taset hinnatakse sõnaliste hinnangutega. Hindamisel kohaldatakse põhikooli riiklikus õppekavas hindamise kohta sätestatud.
- Hinnangu põhieesmärkidena kohaldatakse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud eesmärgi, rõhutades seejuures, et hindamise eesmärgiks on:
  - motiveerida õpilasi õpiülesandeid sooritama ja märkama oma tulemuse vastavust näidisele või etalonile;
  - mõjutada õpilase võimalikult adekvaatse enesehinnangu kujunemist;
  - suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja potentsiaalse arengu toetamisel;
  - anda õpilasele, õpetajale, kooli juhtkonnale, lapsevanemale (eestkostjale, hooldajale) teavet õpilase arengudünaamikast.
- Õpilase teadmisi ja oskusi hindab vastava õppeaine õpetaja õpilaste suuliste vastuste, kirjalike ja praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel arvestades lapse individuaalset arengut, aine omandamist vastavalt ainekavale, õpiprotsessis osalemist ja lapse puude eripära ning tema suutlikkust omandada ainet. Õpetaja teeb lapse arengu

kohta iga päev märkmeid, hinnates õpilase tulemusi lähtuvalt samalaadsete õpiülesannete keerukusest. Märkmete alusel korrigeeritakse vajaduse korral individuaalset õppekava.

- 1.-5. klassini kasutatakse ainult sõnalist hinnangut.

Protsessi hindamisel kasutatakse

- pidevat suulist tagasisidet õpilase tööle õppetunnis (julgestamine, tunnustus, suunamine)
- kirjalike tööde puhul kirjalikku tagasisidet (lühike kokkuvõte – mis on hästi, mis vajab harjutamist)
- tagasisidet lühikese etapi läbimisel (teema kokkuvõte, nädala kokkuvõte)

Kokkuvõttev hinnang (trimestri hinnang) koostatakse vastavalt õpitulemustele, mis lähtuvad riiklikus ja individuaalses õppekavas ettenähtud õpitulemustest. Kokkuvõttev hinnang sisaldab

- saavutatud taseme kirjeldust
- õpilase arengut töö käigus antud perioodil
- soovitusi edaspidiseks

Alates 6. klassist hinnatakse õpilase arengut järgmiste hinnangutega:

- „tuleb hästi toime” (THT)
- „tuleb toime” (TT)
- „tuleb toime abiga” (TTA)
  - sõnalise abiga (TTS)
  - näidise/eeskuju järgi (TTN)
  - koostegemisel (TTK)

Hinnangule lisandub sõnaline tagasiside.

- Jooksev hindamine on aluseks õppeperioodi hinnangule.
- Iga õppeperioodi lõpus lisatakse kokkuvõtvale hinnangule sõnaline tagasiside; õppeaasta kokkuvõtvale hindele lisandub kokkuvõttev tagasiside.
- Iga õppeaasta lõpus koostatakse igale õpilasele kokkuvõttev hinnanguleht, mis põhineb protsessi ja arvestuslikul hindamisel.

Hooldusõpe

Õppimise potentsiaalne edukus sõltub hooldusõppel oleva õpilase intellektipuude sügavusest ja lokaalsete anatoomiliste kahjustuste esinemisest, reaalne edukus on seotud tema individuaalseid iseärasusi arvestava õpikeskkonnaga. Õpilasel peab olema võimalus saada kohe konkreetne positiivne hinnang jõukohases tegevuses osalemise kohta.

- Hinnang antakse iga õpilase tegevusele ja õpitulemustele lähtuvalt individuaalse õppekava nõuetest ning õpilase tööle, arvestades tema võimeid. Õpetaja teeb lapse arengu kohta iga päev märkmeid
- Jooksva hinnangu andmine on aluseks veerandi hinnangule.
- Pädevuste saavutatud taset hinnatakse kahel viisil:
  - 1) toimingute sooritamisele kaasnev või sellele vahetult järgnev emotsionaalne hinnang, mille põhieesmärk on motiveerida õpilast osalema tegevuses ja täitma jõukohaseid lihtsaid ülesandeid;
  - 2) suuline või kirjalik hinnang õpilasega tegutsevate täiskasvanute jaoks.
- Õpilase arengut hinnatakse järgmist hinnangutega:
  - „tuleb hästi toime” (THT)
  - „tuleb toime” (TT)

- „ tuleb toime abiga” (TTA)
- Sõnalise abiga (TTS)
- Näidise/eeskju järgi (TTN)
- Koostegemisel (TTK)
- või muul viisil
- Õpetaja eesmärgistab iga õpilase potentsiaalsesse arenguvalda kuuluvad ülesanded individuaalses õppekavas ja teeb lapse arengu kohta märkmeid. Vajaduse korral korrigeeritakse individuaalses õppekavas püstitatud ülesandeid õppeaasta jooksul.
- HÕK õppekava järgi õppivate õpilasi hinnatakse iga õppeperioodi lõpus tähekombinatsiooniga, millele lisatakse tagasiside; õppeaasta lõpus lisandub kokkuvõttev tagasiside.
- Iga õppeaasta lõpus koostatakse igale õpilasele kokkuvõttev hinnanguleht, mis kirjeldab arengus toimunud muutusi.

Käitumise ja hoolsuse hindamine

Alates 6. klassist hindab käitumist ja hoolsust klassijuhataja koostöös aineõpetajate ja kasvatajatega.

Õpilase hoolsust ja käitumist hinnatakse iga õppeperioodi lõpus. 1.-5.kl kasutatakse ainult sõnalist tagasisidet.

Käitumise aastahindeks pannakse „mitterahuldav” kooli õppenõukogu otsuse alusel. Selleks esitab klassijuhataja õppenõukogule põhjenduse, milles on arvestatud ka aineõpetajate ja kasvatajate seisukohti ning ettepanekuid. „Mitterahuldava” hinde põhjus kantakse klassitunnistusele.

Hoolsushindega „mitterahuldav” hinnatakse õpilast, kes ei õpi võimetekohaselt, suhtub õppimisse ja ülesannetes lohakalt ja vastutustundetult, ei täida tundides õpetajate nõudmisi, jätab sageli tegemata oma kodused ülesanded.

Käitumise hindamine

Õpilase käitumise hindamise aluseks on kooli kodukorra täitmine ning üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnormide järgimine koolis ja väljaspool kooli.

Käitumishindega

- „eeskujulik” hinnatakse õpilast, kellele üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnormide järgimine on harjumuspärane igas olukorras, kes täidab kooli kodukorra nõudeid eeskujulikult ja järjepidevalt.
- „hea” hinnatakse õpilast, kes järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ja täidab kooli kodukorra nõudeid
- „rahuldav” hinnatakse õpilast, kes üldiselt järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ja täidab kooli kodukorra nõudeid, kuid kellel on esinenud eksimusi, mistõttu ta vajab pedagoogide ja lastevanemate tähelepanu ning suunamist.
- „mitterahuldav” hinnatakse õpilast, kes ei täida kooli kodukorra nõudeid ega järgi üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme, ei allu õpetajate ega lastevanemate nõudmistele. Õpilase käitumise võib hinnata „mitterahuldavaks” ka põhjuseta puudumiste korral või üksiku õigusvastase teo korral või elukõlbelise käitumise eest.

Hoolsuse hindamine

Hoolsuse hindamise aluseks on õpilase suhtumine õppetöösse, tema kohusetundlikkus, töökus ja järjekindlus õppeülesannete täitmisel.

Hoolsushindega

- „eeskujulik” hinnatakse õpilast, kes suhtub õppimisse ja ülesannetesse alati kohusetundlikult, õpib kõiki õppeaineid võimetekohaselt, on ülesannete täitmisel püüdlik, hoolas, ja iseseisev, ilmutab omaalgatust ja viib alustatud töö lõpuni.
- „hea” hinnatakse õpilast, kes suhtub õppimisse ja ülesannetesse kohusetundlikult, on iseseisev ja hoolikas ning õpib oma võimete kohaselt.
- „rahuldav” hinnatakse õpilast, kes üldiselt täidab õppeülesandeid ja muid kohustusi, kuid ei ole piisavalt järjekindel ega õpi kõiki aineid oma tegelike võimete ja arengutaseme kohaselt.
- „mitterahuldav” hinnatakse õpilast, kes ei õpi võimetekohaselt, suhtub õppimisse ja ülesannetesse lohakalt ja vastutustundetult, ei täida tundides õpetajate nõudmisi, jätab sageli tegemata oma kodused õpiülesanded ning muud ülesanded nii koolis kui kodus.

Hinde vaidlustamine ja vaidlusküsimuste lahendamine

Õpilase ja lapsevanemal on õigus arvestuslikke ja kokkuvõtvaid hindeid ning sõnalisi hinnanguid vaidlustada ja taotleda nende muutmist.

Õpilase hindamisel tekkinud eriarvamusi ja vaidlusküsimusi lahendavad õpilase või lapsevanema nõudmisel aineõpetaja, klassijuhataja või õppealajuhataja.

Hinde pannud õpetaja on kohustatud selgitama hindamise põhimõtteid, korda ja hindamise kriteeriume ning põhjendama hinde õigsust ja nõuetele vastavust.

Vajaduse korral vaatab vaidlusaluse küsimuse läbi kooli õppenõukogu, teeb otsuse ja teavitab sellest õpilast ja lapsevanemat viie tööpäeva jooksul pärast otsuse vastuvõtmist.

Kui õpilane või lapsevanem ei ole kooli juhtkonna või õppenõukogu otsusega nõus, võib ta pöörduda kooli õppe- ja kasvatustegevuse üle riiklikku järelevalvet teostava ametniku poole viie tööpäeva jooksul arvates otsuse teadasaamisest.

Kooli õppe-kasvatustegevuse üle riiklikku järelevalvet teostav ametnik on kohustatud vaidlusküsimuse lahendama kümne päeva jooksul arvates avalduse saamisest ja teavitama sellest õpilast ja lapsevanemat ning direktorit kolme päeva jooksul.

1.15 Õpilase täiendavale õppetööle ja klassikursuse kordama jätmise ning järgmisse klassi üleviimine

Järgmisse klassi üleviimine

- Õpilase järgmisse klassi üleviimise otsustab õppenõukogu.
- Õpilane, keda ei ole jäetud täiendavale õppetööle, viiakse järgmisse klassi üle õppeperioodi lõpus. Õpilane, kes jäeti täiendavale õppetööle, kuid keda ei jäeta klassikursust kordama, viiakse järgmisse klassi üle hiljemalt 30. augustiks.
- Põhikooli 1.-8. klassi õpilane, kes on täitnud kooli õppekava nõuded, viiakse õppeaasta lõpul üle järgmisse klassi.
- 8. klassi lihtsustaud õppekava õpilane sooritab üleminekueksami loodusõpetuses.

Erandjuhul õppenõukogu otsusel ja lapsevanema nõusoleku alusel võib jätta õpilase klassikursust kordama.

Õpilase täiendavale õppetööle ja klassikursust kordama jätmise

- Õppeperioodi jooksul omandamata jäänud õppekavaga nõutavate teadmiste ja oskuste omandamise toetamiseks võib õpilase jätta täiendavale õppetööle, mis viiakse läbi

pärast õppeperioodi lõppu. Täiendava õppetöö raames täidab õpilane õpetaja vahetult juhendamisel spetsiaalseid õppeülesandeid. Täiendava õppetöö tulemusi kontrollitakse ja hinnatakse.

- Täiendavale õppetööle jätmise otsustab õppenõukogu viimase õppeperioodi lõpus.
- Kui õpilane ei ole täitnud õppekava nõudeid, mida väljendab õppeaine mitterahuldav aastahinne või hindamata jätmine, jäetakse õpilane õppenõukogu otsusega täiendavale õppetööle või erandjuhul klassikursust kordama.
- Õpilase järgmise klassi üleviimise, täiendavale õppetööle või klassikursust kordama jätmise otsustab kooli õppenõukogu.
- 8. klassi õpilane, kes kuni kahes õppeaines ei täitnud õppekava nõudeid, jäetakse kaheks nädalaks täiendavale õppetööle. Õpilasele antakse omandamata õppematerjali kohta täiendavaid ülesandeid, tema üleviimine järgmise klassi otsustatakse peale täiendavate ülesannete täitmist.
- 9. klassi õpilane, kes kolmes või enamas õppeaines ei täitnud õppekava nõudeid, jäetakse klassikursust kordama.
- Kolmandaks aastaks õpilast klassikursust kordama ei jäeta, vaid viiakse üle järgmisesse klassi. Juhul, kui õpilane ei ole täitnud koolikohustust aasta jooksul, teda õppenõukogu otsusega edasi ei viida.
- Individuaalse õppekava järgi õppinud õpilane võib klassi lõpetada tavalisest lühema või pikema ajaga. Õppeperioodi lõpul otsustab kooli õppenõukogu õpilase teadmiste taseme järgi, millises klassis õpinguid jätkata.
- Õpilased, kelle käitumishinne on mitterahuldav, viiakse rahuldava õppeedukuse korral üle järgmise klassi.
- Toimetuleku õppekava järgi õppivaid õpilasi klassikursust kordama ei jäeta. Erandjuhul jäetakse õpilane klassikursust kordama, kui ta ei ole koolikohustust õppeaasta jooksul täitnud.

Õppeaja pikendamine

- Toimetuleku- ja hooldusõppe õpilastel on võimalik pikendada õppeaega kahe aasta võrra (pikendatud õpe). Õppimise aega pikendatakse õpilase sotsiaalseks toimetulekuks valmisolekut suurendavate valikainete omandamiseks. Põhjendatud avalduse õppeaja pikendamise kohta esitab lapsevanem (eestkostja, hooldaja) kooli direktorile hiljemalt 9. klassi esimese poolaasta viimaseks õppenõukoguks.
- Kool pakub lisaõppe võimalust üheks õppeaastaks põhikooli riikliku õppekava järgi lõpetanutele, lihtsustatud õppe ja toimetulekuõppe alusel õppinud õpilastele peale põhikooli lõputunnistuse kättesaamist (LÕK 9. klassi lõpetamise järel, TÕK pikendatud õppe lõpetamise järel). Lisaõppesse võetakse õpilasi, kes on saanud põhikooli lõputunnistuse samal aastal ning kes ei ole valmis õpinguid jätkama või tööturule suunduma või kes ei pääsenud soovitud õppeasutusse. Selleks esitab lapsevanem avalduse soovitatavalt põhikooli lõpuks, hiljemalt õppeaasta lõpuks.
- Täiendav õppimine toimub individuaalse õppekava rakendamise kaudu.
- Õppimise aja pikendamise ja lisaõppesse võtmise otsustab kooli õppenõukogu.

1.16 Lõpueksamite sooritamine ja põhikooli lõpetamine

- Põhikooli RÕK õppekava alusel lõpetab õpilane, kellel õppeainete viimased aastahinded on vähemalt „rahuldavad”, kes on kolmandas kooliastmes sooritanud

loovtöö ning kes on sooritanud vähemalt rahuldava tulemusega eesti keele eksami, matemaatika eksami ning ühe eksami omal valikul.

- Põhikooli lõpetanuks võib õpilase või tema seadusliku esindaja kirjaliku avalduse alusel ja õppenõukogu otsusega pidada ning põhikooli lõputunnistuse anda õpilasele:
  1. kellel on üks nõrk või puudulik eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne;
  2. kellel on kahes õppeaines kummaski üks nõrk või puudulik eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne.
- Kui põhikoolilõpetaja saab lõpueksami hindeks “nõrga” või “puuduliku”, siis korduseksam tuleb sooritada kooli direktori poolt määratud ajal hiljemalt jooksva õppeaasta 30. juuniks. Õpilase taotlusel võib eksam toimuda ka pärast 30. juunit, kuid hiljemalt 25. augustil.
- Põhikooli lihtsustatud õppekava järgi õppiv põhikooli lõpetaja sooritab põhikooli lõpetamiseks kooli direktori kinnitatud materjalidega põhikooli lõpueksamid.
- Põhikooli lihtsustatud õppekava järgi põhihariduse omandanud õpilasele, kelle õppeainete aastahinded on vähemalt rahuldavad ning kes on kõik lõpueksamid sooritanud positiivselt, antakse õppenõukogu otsusega põhikooli lõputunnistus.
- Põhikooli lihtsustatud õppekava järgi õppinud põhikooli lõpetajale, kellel on kuni kahes õppeaines aasta- või lõpueksamihindeks „nõrk“ või „puudulik“, antakse põhikooli lõputunnistus õppenõukogu otsusega pärast täiendava õppetöö või korduseksami sooritamist.
- Põhikooli lihtsustatud õppekava järgi õppinud põhikoolilõpetajale, kellel on kuni kahes aines aasta- või lõpueksamihindeks „nõrk“ või „puudulik“, või kes ei ole suutnud täiendavat õppetööd või korduseksamit sooritada rahuldavalt, võib lapsevanema kirjaliku avalduse põhjal õppenõukogu anda põhikooli lõputunnistuse.
- Toimetuleku riikliku õppekava järgi õppiv põhikoolilõpetaja põhikooli lõpetamiseks eksameid ei soorita.
- Toimetuleku riikliku õppekava läbinud õpilasele antakse õppenõukogu otsusega põhikooli lõputunnistus.
- Lihtsustatud õppe lisaõppe õpilasele antakse õppenõukogu otsusega kooli tunnistus, kus on kirjas aine- ja praktiliste oskuste õppe tunnid ning õpitulemused.
- Toimetulekuõppe lisaõppe õpilasele antakse õppenõukogu otsusega kooli tunnistus, kus on kirjas õpitud ained ja tegevused ning õpitulemused.

1.17 Õpilaste arenguestlused

- Arenguestlusi peetakse regulaarselt vähemalt üks kord õppeaastas.
- Isikuandmete töötlemisel arvestatakse andmekaitseaduses sätestatuga.
- Saavutatud kokkulepete alusel toimuvad vajadusel järeltegevuse.
- Arenguestlust peab klassijuhataja. Vajadusel kaasatakse teisi spetsialiste (sotsiaalpedagoog, õpilaskodu kasvataja, logopeed, kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötaja, lastekaistetöötaja jne). Üldjuhul kaasatakse õpilane.
- Õpetaja vahetumisel kehtivad kõik õpilasega/lapsevanemaga tehtud kokkulepped.
- Arenguestlust dokumenteeritakse arenguestluste kokkuvõttes, mis täidetakse vestluse käigus ja kinnitatakse klassijuhataja ja lapsevanema allkirjaga.
- Arenguestlust peetakse privaatses ruumis, mis on mugav ja kus puuduvad võimalikud segajad.

1.18 Klassijuhataja töö

- Klassijuhataja juhib oma klassi õppe- ja kasvatustööd. Ta analüüsib ja hindab õpilaste arengu tulemusi, koordineerib lapsevanemate ja kooli kõigi pedagoogiliste töötajate ning erialaspetsialistide koostööd.
- Klassijuhataja teeb koostööd peredega, jälgides kooli ja klassi kasvatustaotlusi.
- Klassijuhataja viib läbi oma klassi õpilaste vanematega arenguestlused vähemalt üks kord aastas.
- Klassijuhataja jälgib õpilase tervislikku seisundit, teavitab probleemidest tervishoiutöötajat ja lapsevanemat.
- Klassijuhataja korraldab klassi igapäevast elu.
- Klassijuhataja kirjutab vajadusel oma klassi õpilase kohta iseloomustuse.
- 9. klassi klassijuhataja koostab sügisel koos aineõpetajate ja kutsesuunitlusega tegelevate õpetajatega lisaõppe õpilasele üleminekuplaani, koordineerib selle täitmist ja teeb kevadel kokkuvõtted.

1.19 Karjääriteenuse korraldus

- Kool tagab õpilastele karjääriteenuste kättesaadavuse kogu koolis õppimise aja.
- Õpilastega tehtavat karjääriteenust koordineerib mõlemas majas üks õpetaja, kelle ülaseks on:
  1. Kujundada koostöös teiste õpetajate ja juhtkonnaga nägemus kutsealaseks ettevalmistuseks tehtavast ning vormistada see õppeaasta alguseks tegevuskavaks, mis liidetakse üldtööplaaniga.
  2. Lähtuda kutsealaste tegevuste planeerimisel kooli finantsilistest võimalustest, ühiskonnas toimuvatest muutustest ning uusimatest seisukohtadest ja arengutest antud valdkonnas.
  3. Omada ülevaadet kodumajanduse valdkonda jäävate kutseainete õpetamisega tegelevate kutseõppeasutuste õppeprogrammidest, et tagada õppijate parim ettevalmistus õpingute jätkamiseks kutse omandamise eesmärgil.
  4. Koostöös aineõpetajate ja klassijuhatajatega viia tegevuskavas planeeritud tegevused läbi.

1.20 Distantõppe korraldus

Distantõppe nädala ja päevakava.

1. Õppetöö toimub õppeaasta algul kehtestatud tunniplaani alusel.
2. Õppenädala õppetgevused märgivad aineõpetajad klaasikaupa hiljemalt eelneva nädala pühapäevaks kõigile õpetajatele kättesaadavasse ja eelnevalt kokkulepitud vormi.
3. Õppeülesanded edastatakse vastavalt klassijuhataja ja aineõpetaja kokkuleppele kas klassijuhataja või aineõpetaja poolt õpilasele ja lapsevanemale sobivate infotehnoloogiliste vahendite abil esmaspäeval. Sealjuures arvestatakse mõistlikkuse piires edastatavale sobivat kellaaega.
4. Kaks korda nädalas (enamasti esmaspäeval ja reedel) kontakteeruvad klassijuhatajad lapsevanematega.

5. Kolmel nädalapäeval (teisipäeval, kolmapäeval, neljapäeval) või vastavalt vajadusele kontakteeruvad koduga aineõpetajad
6. Aineõpetajad on õpilasele ja lapsevanemale kättesaadavad terve koolinädala jooksul hommikul üheksast kuni päeval neljani.
7. Õpilaste hindamisel kehtib õppekavas välja toodud hindamise kord.
8. Tugiteenused tagatakse vastavalt vajadusele kõigile õpilastele kasutades erinevaid infotehnoloogilisi vahendeid.

1.21 Õppekava uuendamise ja täiendamise kord

- Saaremaa Toetava Hariduse Keskuse õppekava koostamine ja arendamine eeldab õpilaste ja õpetajate; õpetajate ja juhtkonna, kooli hoolekogu; kooli ja lastevanemate, kooli pidaja, teiste õppeasutuste ja organisatsioonide koostööd RÕK, LÕK, HÕK üldosa mõtestamisel ja ainekavade koostamisel.
- Saaremaa Toetava Hariduse Keskuse õppekava koostamises ja arendamises osalevad kõik pedagoogid.
- Saaremaa Toetava Hariduse Keskuse õppekava on pidevas arengus. Õppekava hoitakse vastavuses Eesti Vabariigi õigusaktidega, HTM määrustega, arvestatakse arenevat Eesti ühiskonda ja tema vajadusi.
- Saaremaa Toetava Hariduse Keskuse õppekava vaadatakse läbi iga õppeaasta lõpul. Õppekava muutmiseks tehakse ettepanekud õppeaasta augustikuu õppenõukogu ajaks. Õppenõukogu arutab läbi muudatusettepanekud ja vajadusel kiidab heaks ning teeb ettepaneku kooli direktorile muudatusettepanekute kinnitamiseks. Õppekava korrigeeritakse vähemalt üks kord õppeaastas.
- Saaremaa Toetava Hariduse Keskuse õppekava koostamise ja arendamise korralduse eest vastutab kooli direktor.
- Kooli õppekava ja selle muudatused esitatakse enne kehtestamist arvamuse andmiseks kooli hoolekogule, õpilasesindusele ja õppenõukogule.